

7md

2016 m. gruodžio 9 d., penktadienis

Nr. 40 (1192) | Kaina 0,90 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Mieli skaitytojai,

Nepamirškite, kad „Lietuvos pašto“ skyriuose vyksta laikraščių ir žurnalų prenumerata 2017 metams.

Užsisakę „7 meno dienas“ ištisus metus skaitysite jas pigiau ir nesugaišite laiko kartais bergždžiai ieškodami jų kioskuose. Prenumeratos kaina 1 mėn. – 3,26 Eur, 6 mėn. – 19,58 Eur, metams – 32,64 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 2,35 Eur, pusmečiui – 4,69 Eur, metams – 9,38 Eur.

Prenumeruodami remiate mūsų leidinius. Prenumeratą galima užsisakyti ir internetu www.prenumeruok.lt bei telefonu 8 700 55 400

2

Koncertas Onutės Narbutaitės jubiliejui

4

Pokalbis su Karolina Žernyte prieš spektaklio „Pirmapradis“ premjerą

5

Gintaro Makarevičiaus tapybos paroda „Pasidavimas“ „Titanike“

6

Magicdust ir Stryts paroda „Konfeti logika“

Antanas Dubra (Stryts), „Vampyras-agurkas“, 2016 m.

A. FOMINAITĖS NUOTR.

Klajojimo paralaksas

Juozo Budraičio paroda „Mano Paryžius“ tarp Vilniaus ir Kauno

AGNĖ NARUŠYTĖ

Rašymas parodai jau užsidarius, kol ji keliauja į kitą miestą, atitinka Juozo Budraičio fotografinių reminiscencijų paralaksą. Paryžiaus gatvių nuotraukos tampa menu po to, kai nebelieka mus nuo to miesto skyrusios sienos. Jau užaugo karta, nepažįstanti jausmo, kad pasaulis tau užvertas. Budraičio, 1979 m. išleisto į Paryžių filmuotis juostoje „Karlas Marksas. Jaunystės metai“ (režisierius Levas Kulidžanovas), padėtis buvo išskirtinė. Jis matė tai, kas kitiems buvo tikrai prastos reprodukcijos istorijos knygose. Jis vaikščiojo tomis gatvėmis – vieną kartą. Pasivaikščioti po jo parodą „Mano Paryžius“ galima dukart – atstumas tarp Vilniaus ir Kauno juk nedidelis.

Bet yra dar vienas paralaksas. Pasak kuratorės Margaritos Matulytės, Budraičiui vaidinti paryžietiškaime filmo epizode reikėjo nedaug, tad jis turėjo laiko slampinėti po miestą ir fotografuoti. Dabar taip nebūna. Tad man ši paroda yra ne tiek apie fotografijos meną ar Paryžių, kiek apie prarastą lėtumą, svajojimą būnant kažkur „tarp“. Muziejaus salėse stovėjo tokio buvimo simboliai – paryžietiški kavinių staliukai. Jų metalinis ažūras jau parūdijęs. Ant kėdės atkaltės – tikras Budraičio Paryžiuje anuomet vilkėtas paltas, beretė ir planšetė, atpažįstami sovietinio inteligento atributai, tampantys fetišais. Jų savininko kūnišką buvimą čia, parodoje, patvirtina stendas su tuomet naudotu fotoaparatu, knygomis ir plokštelėmis. Viena sukasi ant patefono, dainuoja Edith Piaf ir burtai suveikia: esu ten, bastausi po Paryžių aname laike.

Pats slampinėjimas – paryžietiškas išradimas. Tas miestas, regis, tam specialiai pastatytas – bulvaruose daug vietos, kad pasijustum atsipalaidavęs nuo spaudimo

Juozas Budraitis, „Prancūzė“. 1979 m.

skubėti. Slampinėtojas, čia nuo seno vadinamas *flâneur*, yra ir stebėtojas, ir gatvės teatro dalyvis. XIX a. tai buvo poetų gyvenimo būdas – visą dieną vaikštai gatvėmis, rankioji pastebėjimus į dienoraštį, o vakare rašai „Blogio gėles“. Ėjimas nežinant kur nuklysi – tikrai dideliame mieste įmanoma gyvenimo filosofija, nes turi leisti nunešamas į nepažįstamas vietas – kad pabustum.

Nuo XIX a. pabaigos slampinėtojai būtinai turės fotoaparatus, gebantį pagauti daugybę smulkmenų vienu mygtuko spustelėjimu. Tikrovė nebeprasunka, ji visa ten, toje

dėžutėje, taupoma ateičiai. Panašu, kad ir Budraitis leidosi nešamas Paryžiaus gatvių – vienas, be tikslo, ne turistiniais maršrutais. Tai liudija fotografijos, kuriose nėra nieko ypatingo: gatvėmis praeinantys žmonės, kažkuo šeiminkams nematomu susidomėję šunys, į gatvių išsišakojimus įsirežiantys namų laivagalai, Monmarte piešiantys dailininkai. Vienas portretą pradeda nuo akių – jomis, šeiminkui nežinant, baltas lapas susižvalgo su Budraičio fotoaparato akimi. Jo fotografijose Paryžius – lygiai toks, kokį prisimenu iš savo pačios

NUKELTA Į 5 PSL.

Nenutrūkstama tėkmė

Simfoninių kūrinių koncertas Onutės Narbutaitės jubiliejui

AUDRONĖ ŽIŪRAITYTĖ

Kompozitorės Onutės Narbutaitės jubiliejui skirta renginių ir koncertų programa (vaikų chorinės, oratorinės, kamerinės, simfoninės muzikos koncertai, susitikimas M. Mažvydo bibliotekoje), atmintyje gyvas, nors jau nerodomas operos „Kornetas“ pastatymas (gal sugrįš kitą LNOBT sezoną?) atskleidė įvairiapuses kompozitorės galias.

M. Mažvydo bibliotekoje vykęs susitikimas paliudijo mažiau žinomus choreografinius, su Narbutaitės muzika susijusius impulsus. Kūrybos vakare taip pat dalyvavę muzikologai Vytautė Markeliūnienė ir Edmundas Gedgaudas, baletų šokėjas Kipras Chlebinskas gilinasi į palyginti neseniai suvežėjusias kompozitorės teatrinės muzikos paslaptis („Kornetas“ režisieriaus Gintaro Varno LNOBT pastatytas 2014 m., nors dar 1987 m., bendradarbiaudama su režisieriumi Rimu Driežiu, ji sukūrė muziką spektakliui „Paštas“ „Lėlės“ teatre). Operoje netikėtai iškilio choreografinės kompozitorės muzikos interpretacijos prielaidos. Ispūdingai „Kornete“ K. Chlebinsko atlikta „Vėliavos sapno“ scena įkvėpė jaunąjį menininką toliau bendradarbiauti su kompozitore, choreografiškai interpretuoti kitus jos kūrinius. LNOBT vykusiose choreografų „Kūrybinio impulso“ (2015, 2016) programose buvo parodytos ir K. Chlebinsko kompozicijos. Tai – ekspresyvia teatrinę vizijų kaita pasižyminti „Metabolė“ pagal to paties pavadinimo Narbutaitės opusą kameriniam orkestrui (1992) bei subtiliai muzikali kompozicija „Étoiles“ pagal švedu ne kartą įvardintą kamerinį intertekstinį opusą „Winterserenade“ (1997). Narbutaitės muzikos interpretacijoms neabejingi ir kiti choreografai: Jurius Smoriginas (įvairūs kūrinių), Andrius Katinas („Melodija“, „Bethleem“ iš ciklo „Trys

Dievo Motinos simfonijos“), Rasa Alksnytė („Pas de deux“). Kūrybinis bendradarbiavimas statant operą „Kornetas“ prasitęsė kompozitori rašant muziką G. Varno režisuotam spektakliui „Oidipo mitas“ (2016).

2015 m. už operą „Kornetas“ (pelnusią autorei ir „Auksinio scenos kryžiaus“ apdovanojimą) bei kompoziciją kameriniam orkestrui „Was there a butterfly?“ Narbutaitė Lietuvos kompozitorių sąjungos organizuojamame konkurse paskelbta Metų kompozitore. Šie du opusai simboliškai ją įtvirtina ne tik kaip trapių kamerinių opusų autorę, bet ir sukrečiančių teatrinę, taip pat – gruodžio 2-ąją dar kartą tuo įsitikinome – ir simfoninių veikalų kūrėją. Tą vakarą Nacionalinėje filharmonijoje Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui dirigavo Robertas Šervenikas, skambėjo „La barca“ (2005), „krantas upė simfonija“ (2007), Simfonija Nr. 2 (2001).

Kūrinį „La barca“ (geriausias 2005 m. simfoninis kūrinys) dirigentas Sakari Oramo su BBC simfoniniu orkestru 2015 m. įrašė BBC radijui. Tų pačių metų rudenį dirigentas Christopheris Lyndon-Gee su LNSO šį kūrinį, taip pat „krantas upė simfonija“ ir „kein gestern, kein morgen“ (operos „Kornetas“ Meilės scenos koncertinė versija) užfiksavo ir kompanijos „Naxos“ kitais metais planuojamai išleisti Narbutaitės autorinei kompaktinei plokštei. Tik kelių ispūdingų faktų grandis atveria objektyvią pasaulinio Narbutaitės kūrybos įvertinimo panoramą.

R. Šervenikas Lietuvoje jau daug metų nuosekliai puoselėja įvairių žanrų Narbutaitės kūrinių interpretaciją, dar 1997 m. dirigavo kompozitori Nacionalinę premiją pelnusia oratoriją „Centones meae urbi“. Antroji simfonija yra dedikuota R. Šervenikui, jos premjera įvyko 2001 m. diriguojant maestro. Tačiau kiti du autorinio Narbutaitės koncerto kūrinių („La barca“, „krantas upė simfonija“) šio menininko dar

buvo neliesti. Pakylėtas, kupinas įkvėpimo R. Šerveniko dirigavimas tą vakarą ypač sudėtingas simfonines partitūras sujungė į vientisą ciklą (antroje koncerto dalyje girdėjome Antrąją simfoniją, pirmoje – miniciklą „La barca“, „krantas upė simfonija“). Koncerto muzikos tėkmė, prasidėjusi tirštų faktūrinių-tembrinių sluoksnių-juostų virtine („La barca“), antrame veikale („krantas...“) pasitaikančių kliūčių tarsi išskaidyta į kamerines orkestro grupes, koncerto finale veržėsi link vienišos trimito melodijos („Melodija“ pavadinta Antrosios simfonijos antroji dalis). Susidarė ispūdis, kad banguojančiame okeane krypties ieškantis laivas juda per faktūros sluoksnius, kurių melodizacija tolydžio ryškėja.

Ji paslėpta net homogeniškuose „La barca“ skambesiuose. Melodija koncerto pabaigoje išnyra iš sonorinės pirmos dalies, prisodrintos archetipinių tradicinės melodikos segmentų ir antrosios dalies linearinės faktūros gelmių. Priešingai realybėje intakų formuojamai plačiai upės vagai ir koncerte skambėjusių opusų chronologijai, tėkmė veržėsi prie intako (retrogradas) – lyg prie idealo, esmės, šaknų. Prie to, kas muzikoje yra ypač svarbu – melodijos. Tokia kryptis savotiškai nusako kompozitorės nueitą kelią – nuo rafinuotų, šaižių, visai neromantiškų opusų (ypač kamerinės muzikos) link *bel canto* ar paprastos melodijos jos operoje, pripažįstant, kad Narbutaitės vaizduotės virsmas neprognozuojamas ir labai įvairus.

Simfoninio koncerto programa buvo prisodrinta kontrastų, natūralaus impulsyvumo. Orkestras valdingam ir drauge santūriam dirigento mostui pakluso ispūdingai perteikdamas lyg lavina užgriūvantį sodrų, kondensuotą įtampą, intensyvos energijos genamos muzikos skambesį. Jis įprasmino neišsenkančią kompozitorės instrumentuotės vaizduotę. Ne mažiau partitūroje efektingi mediatyvūs,

Onutė Narbutaitė ir Robertas Šervenikas

D. MATVEJEVO NUOTR.

vidinės dvasinės koncentracijos klodai. Kūrinio dvasinių būsenų kaitą, niuansuotės virsmą, nepaisant dirigento pastangų, įsivaizdavau dar subtilesnį. Jį priartintų dažnesnis, ne vien proginis šiuolaikinės muzikos atlikimas, ilgiau trunkantis įsijautimas. Tačiau, turint omenyje programos sudėtingumą, galime drąsiai teigti – ir šis buvo išskirtinis.

„krantas upė simfonija“, pradėta tarsi nuo tragiškos kulminacijos, vidurinėje dalyje vietą užleidžia skausmingai, tyliai kontempliacijai, „sielos judesiams“. Unisonų ir viso orkestro garsėjantį ir atslūgstantį bangavimą gilyn (I dalis, sąsąuka su „La barca“) keičia erdvinis jo išskaidymas (II dalis) – tipiška narbutaitiškas, kamerinis, intymus, tarsi viduje virpantis, pulsuojantis atskirų instrumentų ansamblio balsais, išoriškai nejudrus. Antros „kranto...“ dalies semantiką geriausiai priartina greta dedikacijos „sergančiai, bet nuostabiai stipriai Mamai“ partitūroje užrašytas Czesława Miłoszo eilėraščio „Meditacija“ fragmentas: „Klajūnas, sustojęs prie nematomųjų vandenų, rūkuose laikei mažą žiburėlį“. Sunkus ir ilgas kelias ne iš karto atveda prie anapustinį pasaulį atskiriančios upės. Išsilaisvinimas ateina pasiduodant jos tėkmei. Trečioji dalis trumpiausia, tragiškiausia, joje geriausiai įžiūrime „Angelo kontūrą“ („Il contorno dell'Angelo“), apie kurį autorė užsimena anotacijoje. Tai paniurusio, tamsaus angelo sfera, atskleidžiama muzikos audinio žengtelėjimu horizontale, tarsi *marše funebre*, nors be maršo

ritmo. Vangiai judėdami pirmyn džeržgia žemieji registrai, fortepijono klavišais drąsiai aukštin pakyla jau vidurinėje dalyje girdėtas motyvas.

Pirma Antrosios simfonijos dalis, būdama labiau simfoniška už kamerinę antrąją, įtaigiai atkuria romantizmo stichiją, kurioje viešpatauja intucija ir įkvėpimas, vaizduotės laisvė ir paslaptینگumas. Jai tipiška įvairios apimties bangos-atoslūgio dramaturgija, *crescendo-diminuendo* dinamika, pavienių balsų-*tutti*, kraštinių orkestro registrų gretinimas. Svyravimų amplitudė tokia plati, kad atveda prie emocionalaus maksimalizmo, specifinio *stile concitato*. Juk originaliam autoriaus požiūriui formuoti vienodai reikšmingas ir tradicijos tęstinumas (sekimas ankstesniais modeliais), ir jos nutraukimas, sąlygojantis autentiškumą. Apie tokią tradicijos bei originalumo dialektiką byloja įvairūs Narbutaitės kūriniai.

Narbutaitės kūrybos imanentinių-struktūrinių procesų esmės pažinimas atveria daugybę mišrių reiškinį, susijusių su Gyvenimu. Jos muzikoje slypi vaizdiniai, kuriuose neretai atpažįstami ir objektai, ir emocijos. Įvairūs deriniai kelia asociacijas, sudaro gretinimo su realijomis prielaidas, tačiau paramuzikinio impulso turinį atitinkanti sąvokų bei poetinė kalba (ir pačios autorės) nepaneigia kompozitorės muzikos prasmės specifškumo, jos grynumo. Nenutrūkstamos muzikos tėkmės verpetai giliai ir, tikimės, labai ilgam įtraukė kompozitorę, jos muzikos interpretuotojus bei klausytojus.

Nauji leidiniai

Pasirodė Gražinos Daunoravičienės knyga

Gruodžio 2 d. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos mokslinė bendruomenė pasitiko naują leidinį – Gražinos Daunoravičienės knygą „Lietuvių muzikos modernistinės tapatybės žvalgymas“. Kaip apie tokias gigantiškas knygas pokštaujama, liaunos muzikologės tikrai ilgai neišlaikytų jos rankose. Šios knygos svoris, žinoma, vertinamas ne tik lapų kiekiu (668 puslapiai!), bet ir savo reikšme Lietuvos muzikologijos kontekste. Knygą sudaro dvi didelės dalys, teorinė ir istorinė.

Knygos pristatymo vakarą koordinavo Jūratė Katinaitė, kalbėjo

Jonas Bruveris – vienas iš knygos recenzentų. Jis nepagailėjo pagyrų autorei, nors ir pakritikavo dėl knygos apimties ar net pavadinimo pasirinkimo. Galiausiai išryškino didžiausias šios knygos teigiamybes. Kaip teigė J. Bruveris, visų knygoje iškeliamų, aprašomų bei nagrinėjamų idėjų ir savybių, nuomonių, faktų, tiesų, kaip ir išnagrinėtų komplikuočių partitūrų puslapių gausa yra tiesiog stulbinanti. Kiekvienas sakinytis yra pilnas intelektualinio krūvio. Tačiau tą gausą ryžtingai tvarko pasigėrėtinas autorės sugebėjimas tai paversti sklandžiu moksliniu, skaitymo neapsunkinančiu tekstu. Knygos kalba yra itin vaizdinga, laki, bet terminologijos požiūriu – tiksli ir aiški. Daugeliu aspektų tai naujas žodis mūsų

muzikologijoje. Veikalas prilygsta jame bei pasaulio muzikologų darbuose nurodomų, cituojamų šiuolaikinės Europos bei kai kurių kitų šalių muzikologijos, kultūrologijos ir pan. autoritetų veikalams. Tai vienas reikšmingiausių darbų per visą lietuvių muzikologijos istoriją.

Rūta Gaidamavičiūtė įvardijo tam tikrus probleminius su knygos tekstu bei su asmenine patirtimi susijusius aspektus. Pavyzdžiui, paminėjo, jog skaitant daugumą šios autorės darbų dėl kalbos ir žodžių sudėtingumo sunku „prisikasti prie taško“, tačiau redaktorės Donatos Linčiuvienės dėka, kad ir sunkiai, pavyko. R. Gaidamavičiūtė šmaikštavo, jog autorė tarsi nori vienu metu gyventi visuose laikuose, aprėpti visas įmanomas paraleles, sąsajas ir skaitytojui nelieka kitos išeities,

kaip brautis paskui. „Jeigu braižyčiau Gražinos minties zigzagus, schemas būtų ne ką prastesnės nei pateiktos knygoje“, – sakė R. Gaidamavičiūtė.

Rūta Stanevičiūtė apžvelgė visai kitokį kontekstą – G. Daunoravičienės muzikologijos filosofiją. Pirmiausia buvo akcentuota meno kūrinio tobulumo kategorija, glaudžiai susijusi su europietiška *opus perfectum et absolutum* samprata. Pastebėta, jog iš šios perspektyvos autorė vertina daugumą muzikos reiškinį. Tobulumas – kaip tam tikra utopija, iš čia ir natūralus lietuvių muzikos modernėjimas kaip tobulėjimo kelias. Todėl minėdama gausybę kompozitorių knygos autorė vis dėlto įdėmiau tyrinėja labai nedidelę jų grupę, autorės manymu, atitinkančių ypatingus meistrystės

kriterijus. R. Stanevičiūtė taip pat paminėjo, kad knygoje pamatėme tarsi dvi Gražinos Daunoravičienės – teoretinę ir istorinę, tačiau istorikės pusė čia specifinė, skirta atverti slaptose kompozicijos mokyklos celėse vykstančias paslaptis. Pristatymo metu buvo įvardintos ir galimos knygos užmačios: atskleisti lietuvių muzikos orumą pasauliniame kontekste, pasiremiant geokultūrinio modernizmo samprata.

Knygos pristatymą pajavairino pianistai Virginija Unguraitytė, Eugenijus Žarskus, griežė smuikininkė Ugnė Liepa Žuklytė. Nebuvo pamirštas ir muzikologų Mokytojas – šviesaus atminimo prof. Algirdas Ambrazas.

GABRIELIUS SIMAS SAPIEGA

Atsispyręs nuo nulio aukščiau skrisi

Spektaklis „(G)round Zero“ šokio tyrinėjimo platformoje „Bitės“

AUŠRA KAMINSKAITĖ

Kelerius metus „Bičių sąskrydžio“ veiklą sekę žmonės galėjo ir nepastebėti, kad šiemet festivalis pervadintas į šokio tyrinėjimo platformą „Bitės“. O festivalio organizatorių Giedrės ir Giedriaus Kalinauskų šeimyna šį skirtumą akcentavo nuolat, bandydami pripratinti šokio gerbėjus (o šio festivalio publiką, ko gero, sudaro vien tikri šokio entuziastai) prie naujos festivalio koncepcijos ir naujo vardo. Kodėl vardas toks svarbus? Šiuo atveju reikšmė simboliška – kasmetinį susibėgimą žymėjęs sąskrydis išaugino savarakiškai medų nešančias bites.

Šių metų „Bitės“ turbūt galima vadinti pereinamuoju festivaliu. Nėra lengva apibrėžti iki šiol gyvusio „Bičių sąskrydžio“ tikslus ir misiją – organizatoriai teigė, jog festivalis gimė dėl noro suteikti platformą jauniems šokėjams; drauge festivalis nuolat atlikdavo edukacinį vaidmenį, leisdamas nedaug sceninės patirties turintiems šokėjams dirbti su profesionaliais choreografais, o šiems pristatyti savo darbų, dar neišaugusių į pilnametražius spektaklius, užuomazgas. Šiemet „Bičių“ organizatoriai festivalį pavertė platforma, į kurią pakviesti lietuvių ir suomių choreografai bei šokėjai vykdė kūrybines dirbtuves ir jų rezultatus pristatė meninėje festivalio programoje. Tai – plačiausiai

akcentuota festivalio dalis, tačiau greta jos buvo visko – seminarų šokėjams, užsienyje šokančių lietuvių pasirodymų, trumpų performansais pavadintų pasirodymų bei etiudų, būsimų spektaklių ištraukų, išbaigtų šokio spektaklių... Trumpai tariant, festivalis įgyja naują funkciją ir koncepciją, tačiau kol kas nepaleidžia ir senųjų planų bei įpročių. Todėl paskutiniame festivalyje vyravo „idėjinė košė“.

Košė retai būna kieno nors mėgstamiausias patiekalas, tačiau, žinoma, priklauso nuo ingredientų. Padėtį visuomet gali pataisyti uogienė, bet net ir jos pripylus atsiras neskanių ar tiesiog nemalonių valgyti gumulų. Ką košėje mėgsta beveik kiekvienas (jei ne alergiškas ir jei dar neatsivalgęs) – tai vyšnia viršūnėje arba uogienės likučiai pačiame dugne. Lygiai taip ir 2016-ųjų „Bitės“ pasiūlė akcentą, dėl kurio buvo verta košę užsisakyti. Juo tapo paskutinį vakarą pristatytas šokio spektaklis „(G)round Zero“.

Kol gausybė lietuvių skiria kur kas daugiau laiko ir energijos skundams ir kritikai, užuot ieškoję problemų sprendimo būdų, ypač smagu stebėti žmones, kurie akivaizdžiai „kaifuoja“ užsiimdami savo veikla. „(G)round Zero“ duetas (šokėjai Marius Pinigis ir Marius Paplauskas) sumetė į krūvą tai, ką, regis, mėgsta bei nori daryti, ir tai, ką geriausio (ar bent geresnio) matė užsienio trupių

pasirodymuose. Visą perleidę per savo ilgametę skirtingų stilių šokio patirtį (šiuolaikinis ir gatvės šokiai), atsipalaidavę nuo stereotipų Lietuvos scenoje ir (ar) išmoktų dalykų, šokėjai tiesiog tyrinėjo save pačius.

Ir proceso, ir turinio prasme „(G)round Zero“ rutulioja mintį apie žmogaus prigimtį bei skirtingus būdus jai pasireikšti. Konkrečiai – apie vieną svarbiausių žmogaus instinktų: kovoti. Į tokią situaciją kūrėjai žiūri kiek plačiau – spektaklis prasideda nuo žaidimo, vėliau perauga į kovą, tačiau ši pateikiama žaidybiškai ir galiausiai šokėjai vėl grįžta prie žaidimo, kuriame, priešingai nei kare, nugalėtojas iš tiesų egzistuoja. Juk ir šių laikų vadina mieji civilizuoti žmonės poreikį kariauti kompensuoja žaidimais ir sportu, tingesni – varžybų stebėjimu. Nuolatinė kova tampa „(G)round Zero“ ašimi, netgi suteikia tam tikrą siužetą, kuris palengvina dalią žiūrovų, manančių, kad šių laikų šokio neįmanoma suprasti. Kovoja Mariai įvairiausiose kontekstuose – kaip galingi akmenys amžiaus vyrai, kaip šlovę ginantys šių laikų boksininkai, kaip dėl kultūros (tiek klasikinės, tiek popsinės) reiškinii besiginčijantys inteligentai. „Neprognozuojamas“ dviejų asmenų susidūrimas ir jų sąveika įrodo, kad žmogus yra sutvertas kovoti ir tik nuo jo pasirinkimo priklauso, kur jis nukreips šį *protėvių šauksmą*.

S. BATUROS NUOTR.

Grįžtant prie žmogaus prigimties temos spektaklio kūrybos procese (kurio stebėti neteko, tačiau tam tikrus dalykus galima numanyti), norisi prisiminti Miyamoto Musashi, XVIII a. japonų kardo meistro, užrašytą idėją, jog kiekvienas kovos meno besimokantis žmogus pereina tris etapus: pirmą, kai gali puikiai apsiginti vedamas prigimtinii instinktų; antrą, kai yra labiausiai pažeidžiamas, nes instinktus jau užgožė mokslai, o kovos menų principai dar nėra išmokti; ir trečią, kai tai, ko žmogus išmoksta, tampa jo prigimtimi ir veikia kaip instinktai. M. Pinigis ir M. Paplauskas, regis, vadovaujasi panašiu principu – ilgą laiką praktikavę konkrečias šokio technikas, šįkart šokėjai bando pamiršti, ką mokėsi, ir leisti veiksmus diktuoti ne įgytoms žinioms, bet kūnui ir širdžiai. Tiesa, „(G)round Zero“ komandos narių technika dar nėra išnykusi – kol kas

ji aiškiai matoma ir gana pagirtina. Tačiau į techniką vyrai neįsitveria kaip į spektaklio kokybės garantą, o greičiau priešingai – siekia nuo jos išsivaduoti ir judėti taip, kaip pageidauja ištreniruoti kūnai.

„(G)round Zero“ neretai pasirodo naivokas, kiek nuvilti gali ir daugybė kituose spektakliuose jau matytų čia naudojamų detalių ar idėjų. Tačiau mokytis iš geriausių nėra draudžiama, o jei šios pamokos panaudojamos skoningai ir gimsta nuotaikingi, kokybiški pasirodymai, šiandieninėje situacijoje pykti tarsi ir nebūtų už ką. Juolab kad tokie spektakliai kūrėjus ir žiūrovus ragina atsikvėpti Lietuvoje vyraujančių stereotipų ir polinkių apibrėžti profesionalių dalykų formas. Spektaklis su visa kūrėjų atsakomybe moko žiūrovus ir šokėjus mestis į nežinomą ir nedėlioti visko į lentynėles. O mokymas jau yra visos „Bičių“ platformos interesas.

Premjeras

O galėjo būti puikus spektaklis!

Ši sezoną Lietuvos nacionaliniame dramos teatre susiklostė ištis neįprasta situacija: nauji spektakliai, skirti vaikams, užmoju ir meninėms ambicijomis gerokai lenkia kitas premjeras! Pristatęs Pommerat „Raudonkepūrę“, neilgtrukus teatras pakvietė į spektaklį, sukurtą pagal mažai žinomą archajinę lietuvių pasaką „Kaulinis senis ant geležinio kalno“. Idealus balansas: pirmasis Pauliaus Tamolės režisuotas spektaklis – kamerinis, žaismingas, aktyviai įtraukiantis vaikus ir pasakojantis šiuolaikinės mergaitės istoriją, antrasis, kurio ėmėsi kino režisierius Jonas Tertelis, – didelės, netgi monumentali formos, skatinantis jaunuosius žiūrovus ne dalyvauti, bet kone netekus amo stebėti įspūdingus reginius ir bandyti suvokti keistą šurpuką pasaką. Du skirtingi teatro tipai, nė vienas ne geresnis už kitą, siūlantys vaikams skirtingą teatro patirtį.

Panašu, kad abiem atvejais LNDT nevaržė spektaklių kūrėjų nei formuojant kūrybinę komandą, nei įgyvendinant meninius

D. MATVEJEVO NUOTR.

sumanymus. Plika akimi matyti didžiulės kūrybinės ir finansinės investicijos. Žinoma, gerai, kad spektakliai vaikams nelaikomi antrarūšiais. Gerai, kad ieškoma naujų idėjų ir menininkų, galbūt dar niekada nekūrusių, bet norinčių kurti vaikams. Ir blogai – ar bent apmaudu, – kad iš kūrėjų nepareikalaujama maksimaliai kokybiško rezultato. Ko trūksta daugeliu požiūrių neprikaištingiems, meniškiesiems spektakliams? Tiek nedaug, bet kartu ir labai daug – dramaturgijos. Požiūris, kad dramaturgija teatre vaikams yra nesvarbi arba kad režisierius „viską gali pats“, – jokia naujiena. Šunys, t.y. kritikai, loja, o karavanas eina, nors tu ką. Betgi LNDT turi „nuosavą“ dramaturgą! Čia man – neperprantama mįslė...

Dramaturgijos trūkumas ir apskritai požiūris į literatūrinę medžiagą nėra tiesiog šaukštas deguto medaus statinėje. Jis, sakyčiau, tiesiog diskredituoja spektaklio, kaip „aukštojo“ meno kūrinio, idėją. Pats „Kaulinio senio ant geležinio kalno“ sumanymas tikrai vertas komplimentų ir susižavėjimo. Spektaklio atspirties tašku tapo garsios dailininkės grafikos ir iliustratorės Birutės Žilytės kūryba. Visa vizualioji „Kaulinio senio...“ pusė atrodo išaugusi iš jos: pradedant Manto Bardausko videoprojekcijomis ir baigiant Sandros Straukaitės kostiumais, kurių spalvos, siluetai ir detalės parafrazuoja dailininkės įvaizdžius. Viliaus Vilučio šviesų dizainas, Donato Jankausko Duonio kaukės ir kiti scenos objektai,

Paulės Bocullaitės scenografija ir net Gintaro Sodeikos muzika taip pat tarytum materializuoja ir pratęsia paslaptingą, vietomis mistišką ir šurpų, vietomis – švelnų ir lyrišką (bet jokia būdu ne infantili!) Žilytės vaizdų pasaulį. „Kaulinis senis...“ – tai virtinė įspūdingų kompozicijų, efektingai užpildančių visą LNDT Didžiosios scenos erdvę. Ypač stiprų įspūdį kuria „gyvų“ mizanscenų ir vaizdo projekcijų dermė.

Spektaklyje vaidina beveik visas šiųmečių Oskaro Koršunovo absolventų kursas ir du kvietiniai aktoriai – Povilas Budrys ir Rytis Saladžius. Kalbant apie vaidybą, jos stiprybė taip pat yra vaizdas. Aktorių išvaizda ir kūno raiška natūraliai įsilieja į vizualųjį spektaklio audinį. Bet vos jiems prabilus, vientisas spektaklio stilius pradeda eizėti. Būtų galima ieškoti pateisinimų, neva režisierius ieškojęs savito vaidybos būdo, kiek įmanoma mažiau panašaus į „tradicinę“ vaidybos vaikams manierą, tačiau rezultatas yra subitintai ir jokiomis savybėmis nepasizymintys personažai. Net Povilas Budrys, vaidinantis „velnių karalių“ Kaulinį senį, matyti, gavo iš režisieriaus užduotį perne lyg jo nedemonizuoti, parodyti kaip piktą, bet šiek tiek sumarzmėjusį

„tėtuką“. Tokia buitiska, psichologinių niuansų perkrauta personažo traktuotė disonuoja su sąlygišku, išties įspūdingu jo vaizdu ir stilizuota aktoriaus su veidu-kauke plastika. Kiti personažai yra tiesiog jokie, ir dėl šio įspūdžio kalčiausia kasdieniška personažų bendravimo maniera ir buitinė kalba.

Patį pasaka, užrašyta Jono Basanavičiaus, pasirinkta, mano nuomone, labai tiksliai. Paslaptingos gantmo jėgos ir mitinės būtybės, chtoniškojo pasaulio dvelksmas lengvai pasiduoda „išverčiamas“ į žilytišką vaizdų kalbą. Tačiau be atmosferos ir vaizdinių kūrinių pasakoją istoriją, gana sudėtingą, kelių sluoksnių, – ir štai ką daryti su ja, režisierius, panašu, nelabai žino. Spektaklyje labai daug įvykių, jie veja vienas kitą, ir personažų tikslai bei poelgių motyvai, jeigu ir išsakomi tekstu (o jo spektaklyje ištis nemažai!), lieka neišgiršti ir nesuaprašti. Iš esmės pasirinkta teatro kalba reikalauja kitaip prieiti prie literatūros kūrinio. Vaizdų ir potyrių teatras, ar jis būtų skirtas vaikams, ar ne, nėra teatras, kuriame tekstas paprasčiausiai nesvarbus. Tai toks teatras, kuriame į tekstą žiūrима kitaip.

RAMUNĖ BALEVIČIŪTĖ

Pasąmonė ir archetipai

Kalbamės su „Pojučių teatro“ kūrėja Karolina Žernyte

Pagrindinis naujo Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklio „Pirmapradiš“ (premjera – gruodžio 8, 9 d.) įkvėpimo šaltinis – Carlo Gustavo Jungo idėjos apie sąmonę, sąmonę ir archetipus. Spektaklį kuria režisierė Karolina Žernyte, dramaturgas Jaunius Pissaravičius, dailininkė Šarūnė Pečiukonytė, aktoriai Diana Anevičiūtė, Vaidotas Bačianskas, Balys Ivanauskas, Aistė Jančiūtė, Jurga Kalvaitytė, Artūras Lepiochinas, Raminta Šniukštaitė, Eglė Špokaitė, Adelė Teresiūtė-Aukštikalnė.

Apie pojučių teatrą kalbamės su šio teatro įkūrėja ir režisiere Karolina Žernyte, kuri dar 2010-aisiais režisavo spektaklį akliesiems ir regintiesiems „Bitinėlio pasakos šešiems pojučiams“, „Gegužės naktį“ Maskvos lėlių teatre (2013), „Ežiuką ir rūką“ Naberežnyje Čelnuose (2014), „Akmuo vanduo geluonis“ (2014), „Kalifą gandrą“ pagal Wilhelmą Hauffo pasaką Irkutске (2015). 2015-aisiais subūrusi „Pojučių teatro“ trupę, kartu su bendraminčiais sukūrė „Prieš išvystant šviesą“, „Tense in Sense“, „Pojučių paveikslų“ projektą.

Kas jums yra „Pojučių teatras“?

„Pojučių teatras“ kuria naujos formos spektaklius, kuriuose, be įprastų žiūrovų, dalyvauja ir žiūrovai uždengtomis akimis. Tokiame spektaklyje jautriau patiriamas judesys, prisilietimas, garsas, kvapas, skonis, išgirstamas tekstas ir pajuntama atmosfera. Pojučių teatre „vaidinimas“ įgauna naują prasmę, nes veiksmas skirtas visiems žiūrovo pojučiams. Taip pat „scena“ čia reiškia ne tik konkrečią fizinę vietą – ji persikelia į kiekvieno dalyvio sąmonę. Pojučių teatras kūną paverčia scena, o vaidinimą – stiprią akimirkos patirtimi. Aktorius čia yra atsidadęs pojučių gidas, todėl spektaklio erdvė tampa empatiška visiems – ir matantiems, ir nematantiems.

Kurdama spektaklį Jūs remiatės pagrindine Carlo Gustavo Jungo mintimi: „Sapnas yra teatras, kuriame sapnuotojas yra ir scena, ir aktorius, ir žiūrovas, ir sufleris, ir scenografas, ir režisierius, ir kritikas.“ Kaip realiai tai atsispindi „Pirmapradyje“?

Šiame pojučių spektaklyje jausmiai išgyvenamos situacijos ir atmosferos atsiranda ir išnyksta be racionalaus paaiškinimo. Tokia patirtis yra panaši į sapno patirtį, nes veikia pagal „nerealumo“ logiką. Žiūrovas gali fiziškai išreikšti savo vidines būsenas, naudodamas įvairius objektus, medžiagas ir aktorius kaip priemones. Jungo idėjos apie sąmonę, sąmonę ir archetipus yra pagrindinis spektaklio įkvėpimo

šaltinis. Pasak Jungo, archetipiniai (kolektyviniai) sąmonės vaizdiniai stipriausiai reiškiasi per sapnus. Kūrybinės komandos tikslas yra sukurti erdvę, atmosferą ir sąlygas žiūrovui susidurti su kitokiu savimi spektaklyje, kaip kolektyviniame sapne, ir kartu tą sapną pačiam kurti.

Ar domitės analitine psichoterapija?

Taip. Visų pirma, man įdomi archetipų teorija. Jau anksčiau, kurdama kitus spektaklius, buvau arti to, tik pati dar nežinojau. Aišku, kiekvienas režisierius, kiekvienas menininkas kuria naudodamas archetipus, tuo labiau kad jų pilna aplinkui, bet niekada negalvojau pasigilinti konkrečiai į šią sritį, į Jungo teritoriją. Sapnų archetipai – bendri archetipai. Anksčiau daugiau gilinausi į lietuvių mitologijos archetipus. Vėliau atsekiau, kad mūsų tautos archetipai sutampa su kitų tautų archetipais. Spektaklio dramaturgas Jaunius Pissaravičius pasiūlė nerti būtent į archetipų pasaulį, ne per pasaką, ne per svetimą istoriją, bet per visiškai neapibrėžtą, labai plačią archetipų zoną. Todėl neišvengiamai domėjomės ir terapija.

Dažnai pojučių teatras lyginamas su tam tikra terapijos sesija. Įdomu pažinti, kaip tai veikia. Kaip šiuos dalykus traktuojate mokslininkai, koks visų priemonių poveikis?

Galima sakyti, ėjome nuo praktikos į teoriją, ne atvirkščiai. Nesame mokslininkai ar psichoterapeutai, o jutimines priemones analizuojame per meną arba edukaciją. Pavyzdžiui, kaip prisilietimu sukelti pasitikėjimą arba išprovokuoti judesį. Poveikis būna įvairus, bet dažniausiai įspūdį sukelia tai, kaip giliai spektaklio dalyviai panyrą į save. Po spektaklio visada turi praieiti laiko, kaip bundant iš sapno, kad galėtum pasakyti, kas įvyko.

Kuo ypatinga Jungo analitinė psichologija?

Daugeliui Jungas asocijuojasi su sapnais, su sąmonė, su nežinoma zona. Tai yra tie dalykai, kurie juntami atėjus į teatrą. Jungas būtent tai ir tyrinėjo. Kodėl mus tam tikri dalykai veikia būtent *taip*? Kodėl scenoje, įdėjus į sapną savo viziją, daugybė žiūrovų patiria tą patį, ką patyrė ir kūrėjas? Kaip tai gali įvykti, kas ta kolektyvinė sąmonė? Ar ji tikrai veikia visus? Siekiu, kad žiūrovas po spektaklio išeitų ne su mintimi, kad „buvo gražu“, bet su mintimi, kodėl ji tai paveikė. Labai svarbu, kad žmonės išmoktų ne tik į teatrą, bet ir į pasaulį žvelgti per savo potyrus, svarbu ne prisitaikyti, bet nuolat analizuoti.

Kodėl Jungo sekėjai, tiksliau, Jungo institutas Ciuriche, teatre neleidžia naudoti nei piešinių

iš „Raudonosios knygos“ („The Red Book“), nei ištraukų?

Šios knygos Lietuvoje dar nėra. Išleisti ją – gana nauja idėja ir pasaulyje. Kiek žinau, Jungas nebuvo pats dėl to apsisprendęs. Jungo psichoanalizė nėra tiek pripažinta, nėra tapusi tokia žinoma kaip, pavyzdžiui, Sigmundo Freudžio teorijos. Jungas dažniau prisimenamas nagrinėjant mistinius elementus ar panašiai. Gal dėl to juo iki galo nepasitikiama. Todėl Jungo sekėjai labai jautriai reaguoja į visą Jungo medžiagą, jo asmeninę išpažintį. Tai ir yra „Raudonoji knyga“. Daug kas jį cituoja, o sapnus analizuoja mėgėjiškuose kontekstuose. Jeigu rašoma, kad „remiamės Jungo metodais“, tai dar nieko nereiškia.

Susitikimas su archetipu yra labai stiprus jausmas, kurį patiria žmonės vizijose, sapnuose ir kartais iš to nebegrįžta atgal. Tai gana pavojinga. Šie potyriai – išbandymas sąmonėi. Bet kiekvienas žmogus turi individualius „apsaugos mechanizmus“. Jeigu tie „mechanizmai“ stipresni, tai išprovokuoti žmogaus reakciją, jo emocijas sunkiau, jeigu jie stiprūs ir lankstūs, vadinasi, jis pasiduos siūlomam veiksmui, ir šis procesas jam nepakenks. Aišku, mes taip pat ieškome, kaip padaryti, kad neišgąsdintume žmogaus, neišprovokuotume jo per daug. Mes nesame psichoterapeutai ir jais neapsimetame. Mums tiesiog smalsu.

Jungas rašo, kad jam nepaprastai įdomūs „šventieji ritualai“, apeigos, iniciacijos... Tai rūpi ir teatru.

Mes nuolat ieškome teatro formų ir ritualų. Einame vis toliau nuo teatro įprastine jo suvokimo prasme, bet vis arčiau tos pirmapradiš teatro formos, kur nėra aiškios ribos tarp žiūrovo-dalyvio ir vedlio-šamano. Mes ne šamanoi, esantys dėmesio centre, mes į dėmesio centrą įtraukiame patį dalyvį. Dėl to Jungas mums labai tinka. Gal mes ieškome kiek šiuolaikiškesnio ritualo. Svarbu, kad nebūtų sunku jame būti: kad jis nebūtų išaukštintas, išventintas. Svarbu, kad žiūrovas pajustų vienybę, bendrumą ir nesijautų nejaukiai ar per daug pakylėtai. Jungas domėjosi alchemikų darbais, šventais ritualais, kurie šiandien mums nėra taip paprastai suvokiami, nėra tokie priimtini.

Kokios užduotys teko dramaturgui Jauniui Pissaravičiui, dailininkei Šarūnei Pečiukonytei?

„Pirmapradyje“ dramaturgo vaidmuo yra daugiau ne tekstų rašymas, o bendros linijos kūrimas, bet ta linija taip pat daugiau ne dramaturginė, o jutiminė: svarbu, iš ko į kur mes einame.

Jaunius Pissaravičius baigęs filosofiją, o prieš tai kurį laiką studijavo

A. ŽERNYTĖS NUOTR.

ir psichologiją, todėl jam ši tema itin įdomi. Mūsų visai komandai įdomu tyrinėti žmogų. Anksčiau tyrinėjome žmogaus prisiminimų lauką, o dabar „einame“ dar giliau. Jauniaus užduotis – išlaikyti „siūlą“, kuris vos užčiuopiamas, bet tęsiasi per klausimus, kuriuos užduodame žiūrovui. Mes juk negalime atsakyti, kaip jausis vienas ar kitas žmogus, apsilvilkęs senovinį kostiumą. Negalime jo priversti jaustis vienaip ar kitaip, galime iškelti klausimus.

O Šarūnė Pečiukonytė tikrai nėra tradicinė scenografė, pašanti eskizus, o vėliau prižiūrinti jų įgyvendinimo procesą. Ji daugiau ieško jutiminių medžiagų ir objektų, faktūrų, daiktų, kurie skamba, kostiumų, kurie netrukdo, nečėža, batų, kurie nekaukš... Viskas kuriama kiek kitaip, bet, aišku, turi būti ir bendras vaizdas. Mano siekis – „pasiminti“ tai, ką pati erdvė duoda, ir pakreipti tai kiek įmanoma natūraliau. Šarūnė po studijų Lietuvoje dar mokėsi Suomijoje. Ji įpratusi dirbti europietišku principu: kūryba bendra, taigi visi komandos nariai turi dalyvauti visose repeticijose ir nuolat *ką nors* siūlyti. Ji padėjo išskirti erdvėse, kad jos labiau atskleistų konkrečiam pastatymui pasirinktą archetipą. Savo mintį siekiame įgyvendinti labai tiksliai detalėmis.

Kurdami „Pirmapradiš“ konsultavotės su psichologu, kvapų žinovu. Kokio pobūdžio buvo konsultacijos?

Visada statydama spektaklį ieškau gerų specialistų konsultacijoms, nes įdomu pačiai mokytis. Statydama spektaklius mėgstu dirbti su komanda kaip su lygiaverčiais kūrėjais. Aktoriai taip pat šiame teatre labai daug kuria. Spektakliai gimsta iš bendros patirties. Kvapų konsultantė Jurga Katakinaite-Jakubauskienė pati yra studijavusi jungistinę psichologiją. Ji yra įkūrusi kvapų tyrinėjimo grupę.

Nors kai kurie faktai ir neapčiuopiami, dalis jų – universalūs. Pavyzdžiui, yra kvapų, kurie žmones veikia skirtingai, bet yra ir universalių kvapų, kurie ramina, tonizuoja. Yra labai subtilių kvapų, kurie labai panašūs, nors veikia skirtingai. Egzistuoja įvairios kvapų formos. Vieni kvapai greitai išgaruoja, greitai pakyla ir išsisklaido, kitų gali iš karto nepajauti, bet jie išlieka daug ilgiau. Naujajame spektaklyje kvapų mes ieškome pagal erdves. Pavyzdžiui,

rūsų. Jame galime pabrėžti tamsą, drėgmę, o gal mes norime tai pakeisti subtiliu gamtos kvapu. Mums svarbu iš daugelio variantų atrinkti tinkamiausią, paveikiausią.

Rimtų menininkų siaubui, populiarija tarpdisciplininiai menai. Jūsų tikslai kiek kitokie: jūs sąmoningai atsisakote tradicinių formų, o kurdami ieškote to, ko neįmanoma pasiekti tik tradiciniame teatre. Koks tai procesas?

Man svarbus žiūrovas. Tradiciniame teatre neįmanoma prie jo prieti pakankamai arti. Jeigu žiūrovas nuolat eina į teatrą ir jam įdomu gilintis, jo nebūtina čiuPINėti, bet tokių vis mažėja. Nuolat ieškau būdų, kaip sudominti žmogų, net jeigu visų įvaizdžių jis iki galo ir nesupranta.

Nesurepetuotos žmogaus reakcijos – pačios brangiausios. Visada siekiu daryti, kas man pačiai įdomu, o ne tai, kas „normiškai“ nustatyta. Su savo trupe mes nuolat ginčijamės vienu ar kitu klausimu: tai – teatras ar ne teatras. „Pirmapradiš“ nėra performansas dėl to, kad čia egzistuoja konkreti istorija, veiksmas, linija, kuri veda žmogų nuo atsipalaidavimo iki nežinios, nejuokumo, į tam tikrą ekstazę ar pan. Tai yra kelias, kuriuo nenukeliausi vien skaitydamas ar žiūrėdamas į tapybos darbą.

Lietuvių žiūrovai nemėgsta, kai teatre naikinama „ketvirta siena“. Ką jums reiškia toji „siena“?

Tiesiog ieškau būdų bendrauti spektaklio metu. Iš pradžių mes net neįsivaizdavome, kad bus stebintis žiūrovas: atrodė, visi bus užsimerkę arba akli. Kai atsirado stebėtojas, kurį kadaise pasiūlė Algirdas Latėnas, pamažu supratome, kad tiems žmonėms vien žiūrėti nepakanka, jie nors truputėlį norėtų *kažką* gauti. Užtenka mažiausio prisilietimo arba kvapo, ir jiems jau daug įdomiau. Tuomet atsiranda bendrumas su tuo žmogumi, kuris yra scenoje, ypač jeigu tai aklas žmogus, niekada neturėjęs ryšio su matančiais, arba matantis, kuris niekada nesusidūrė su aklaisiais. Šis susitikimas – didelė dovana. Mūsų teatre viskas gimsta natūraliai. Net ir priemones mes dažniausiai naudojame natūralias.

KALBINO DAIVA ŠABASEVIČIENĖ

Minia ir jis

Gintaro Makarevičiaus tapybos paroda „Pasidavimas“ VDA parodų salėse „Titanikas“

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Apie Gintarą Makarevičių šiek tiek nedrąsu rašyti, nes jis – vienas iš 9–10-ojo dešimtmečių herojų, kuriems buvo lemta tapti pirmais jaunais menininkais po sovietmečio, paragavusiais naujų mokymosi ir darbo metodų, išvykusiais į užsienius. Įkvėpė tokius ir tokias kaip aš pulti į meną įsivaizduojant, kad čia „tai jau bus“. O ir buvo. Jaudinantys laikai. Bet ir sudėtingi. Nes mentalitetas keičiasi palaipsniui. Neaiški, nauja aplinka kėlė nemažai nerimo. Daug idealų subliuško. Bet svarbiausia, kad Makarevičiaus karta yra ta, kuri nebetapė. Bent jau kurį laiką. Šis autorius spėjo tapti žinomu šiuolaikiniu menininku, ypač puikiu dokumentinių filmų kūrėju. O dabar esam kviečiami į tapybos parodą...

Nejauku ir dėl to, kad autorius dabar – labiau teatro žmogus. O tik pažiūrėkite, kaip reikšmingai jie visi kalba apie savo darbo misiją, kokios fundamentalios temos vartamos, koks kitiems nesuprantamas yra teatro pasaulis. Lyg uždaras ir savo atskirumu slegiantis klubas. Nesu tikra, ar būdamas tik žiūrovu jau gali įžengti į tą atskirą pasaulį ir ką nors drįsti teigti. Kita vertus, rodydamas tapybą Makarevičius ateina į tą erdvę, kur esu pratusi kalbėti.

Bet vėlgi, su šia tapyba atskrausto ir visas teatras: minios suvienodinančioje prietemoje, viena salė tiršta, kitoje – individas, kuris

pagal logiką turėtų būti aktorius, pagrindinio vaidmens atlikėjas. Pirmos salės paveikslų ir sandara teatrališka ta prasme, kad turi „sceną“ ir „užkulisius“. Potėpių pynės audžia kelis gylius, jiems aprėpti reikia žvelgimo laiko, perfokusavimo veiksmo. Tik per laiką ir patyrimą gali išvysti Makarevičiaus siūlomą vaizdą. Argi tai ne mizanscena? Yra ir ryškių personažų. Kaipgi be jų? O be to, teatras yra minios kuriama mena forma. Čia Makarevičius – režisierius.

Tačiau pirmiausiai apie teatru pagalvojau ne dėl tiesioginių sąsajų, bet todėl, kad ekspozicija nubloškė į Orsė muziejuje matytą išsamią Jameso Ensoro parodą. (Beje, šis belgų tapytojas irgi yra kūręs teatro dekoracijų.) Muziejaus erdvės buvo tirtos personažų drobėse ir lankytojų. Vienas prie kito labai tiko. Ensorui labai svarbus kaukės motyvas, už jos ypač dažnai slepiasi mirtis. Makarevičiaus veidai – irgi kaukiški, ir mirtis nuolat trina aplinkui. Tik spalvos ne kaip iš Paryžiaus, jos to lietuviško dirvožemio turtinumo. Gal todėl, kad menininkui visada labiau rūpėjo piešinys. Per jį renčiamas kūrinio kūnas. Spalva antraeilė. Koloritas, dar galima sakyti, nuosai kus, kaip kokio kubistinio modernizmo etapo. Tik išžiūrėjus galima pamatyti sidabriškų potėpių, lyg į tapybą įsiveržė scenos prožektoriai.

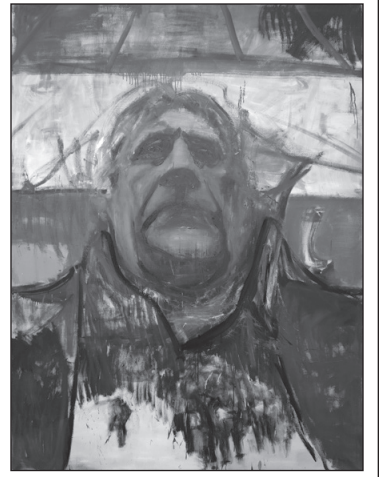
Antroje salėje daugiausia autoportretai, kiti keli darbai irgi susiję su tapatybe: „Genai“, „Brolio laidotuvės“. Dar nežinodamas, kad autorius tapo iš nuotraukų, o po to jas

naikina, tuo pabrėždamas atsimitimo subjektyvumą ir takumą, iškart matai, kad vaizdai – dabarties fotografijos sandaros. Turiu galvoje išmaniuosius telefonus, kai fotografuojai save per ištiestą ranką. Jei tai darai rakursu iš apačios, gali likti įspūdis, kad tai padarei netyčia arba vengei viešumo, gal iš nuobodulio. Kitaip tariant, sukuriama situacija, kur galėjo įsikišti „likimo pirštas“. O tada analizuojai atvaizdą. Nes kiekvienas atvaizdas kalba kitaip.

Penki autoatvaizdai rakursu iš apačios, kiekvienas su skirtingu įvaizdžiu. Pavadinimų struktūra susieja autoportretus tarsi į seriją. „Autoportretas – oro uoste, refleksija: emigracija“, „Autoportretas – savijūdybės įvaizdis“, „Autoportretas – pilotas, refleksija: susireikšminimas“, „Autoportretas – primenantis tėvą“ (bet ir Van Goghą), „Autoportretas – danguje, refleksija: paskenduolis“, „Autoportretas grūstyje: refleksija – pragaras“, „Autoportretas pliažėje: refleksija – dervišas“. Kiekvienas savęs atvaizdas turi gana skambų vaidmenį, kuris, matyt, išreiškia to laiko pojūtį arba pagautą įvaizdį, tinkamą teminiam plėtojimui. Kitaip tariant, menininko tapatybė nėra konstanta, ji sklaidžiasi per epizodus. Ir negali būti atskleista visa. Panašu, kad menininkas nekonstruoja tapatybės, o „skaito“ vaizdus per kultūrinę analogiją. Taip menama menininko tapatybė tampa kultūros talpykla. Žinoma, įvaizdžių atrinkimas ir rodymas yra tam tikras tapatybės formavimas.

Tačiau klausimą „kas aš esu?“ iškart užkerta įvaizdžių daugialypumas; čia atrodo svarbiau, kokias temas ar problemas galima atskleisti per save. Jos išvardintos pavadinimuose: susireikšminimas, emigracija, mintys apie savijūdybę. Tapatybę, o ne menines užduotis labiau apibrėžia ne autoportretai, o tuštumos centravimas „Brolio laidotuvėse“, priklausomybės giminei pojūtis „Genuose“, slogumas drobėse „Patyčios mokykloje (autoportreto variacijos)“ ir „Šeimos šventė“. Bet tai, ką galėtume įvardinti kaip atsivėrimo galimybę, labiau tarnauja galimai temai, atrodo kaip spektaklio gairės.

Tai, kad Makarevičius tapo autoportretus, nėra Vidmanto Martinėno kaupiamos autoportretų kolekcijos šalutinis poveikis, nes joje tikrai esama pastarojo rezultatų. Gintaro kūryboje nuo pat pradžių įtraukiamas autobiografiškumas. Dabar labai mėgėjiškai atrodančiame 1999 m. videofilme „Upė“ menininkas (ir veikėjas) pasitraukia į gamtą. Kaip koks Jeano-Jacqueso Rousseau atskalūnas išeina prie upės, valgo apelsiną, šlapinasi, prausiasi, braido. Atsisėda prieš kamerą, skaito (dienoraštį apie geismą, gamtą ir kultūrą). Emocingai samprotuoja: „Kokią prasmę man menas turi? Čia tik fikcija. Užkniso. Diena iš dienos ta isterija – kažką įprasminti. Juk man visai nesvarbu mano pavardė. Ir aš net gėdijuosi to. Būti įžymiu, reikšmingu – taigi nyku.“ Filmas fiksuoja, kaip veikėjas išgyvena ir įveikia krizę būdamas gamtoje,

Gintaras Makarevičius, „Autoportretas – oro uoste, refleksija: emigracija“

A. NARUŠYTĖS NUOTR.

bendraudamas su savimi. „Upėje“ kaunamasi ne tik su savijauta, bet ir sutelkiamos menininko įvaizdžio klišės: nestabilumas, kūrėjo vienatvė, kančia dėl jautrumo, seksualumo svarba. Šį darbą perpasakojau norėdama pasakyti, kad dramatiškas ir teatrališkas Makarevičius buvo dar prieš susigyvendamas su teatru.

Visi rodomi kūriniai tapyti 2016 m., bet yra gana skirtingi. Grįžimas į tapybą, matyt, privertė sugrįžti ir į ieškojimų stadiją. Man Makarevičius vis dar yra labiau įspūdingų instaliacijų ir filmų kūrėjas. Manau, kad paroda labiausiai mėgausis teatro žmonės, nes Makarevičiaus tapyboje yra ir mostas į gelmes, ir apsinuoginimas (įvairiomis prasmėmis), ir įtampa, sukuriama žiūrinčių masės, ir buvimas scenoje, kuris leidžia pasijusti, kad esi tikrai pamatytas. Mano akimis tai – gera modernistinio tipo tapyba, kur gyva ne tik tapybos disciplina su įterptais conceptualiais veiksmiais (kaip fotografijų naikinimas, ypatingo santykio su dylančia realybe kūrimas), bet ir genijaus mitas. Bet argi tai irgi nėra šiek tiek teatrališka?

Klajojimo paralaksas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

vaikštinėjimų daug vėliau, iš Henri Cartier-Bressono, Roberto Doisneau, Izio ir kitų fotografijų, iš kino, iš romanų, iš Julio Cortázero „Žaidžiamose klase“, kaip tik 1978 m. išleisto lietuviškai. Įtariu, kad Budraitis atsidūrė Paryžiuje ten jau paklaidžiojęs kartu su Orasijo Oliveira ir Maga, o dabar seka jų kūniškų malonumų pėdsakais, pasiduoda „Arkadijos kompleksui“, verčiančiam ieškoti „durų į žaidimų aikštelę“, kur saugu ir miela, nors nieko ypatingo nevyksta.

Ši nuotaika man ir buvo gražiausias atradimas Budraičio fotografijoje. Tik taip, kai esi ilgėlesniam laikui išmestas iš savo kasdienybės, imi aprašinėti kitų kasdienybę, jų rūpesčius ir pasikartojimus, kurie, žiūrint iš šalies, atrodo labiau intriguojantys nei savieji. Tiesiog smalsu per petį užmesti akį į kito skaitomą laikraštį (prancūzišką!), stebėti, kaip vis kiti žmonės praeina pro tą pačią vietą, kaip žmonės eina į mugę susitraukę nuo rudeninio vėjo, ne itin laimingais veidais – bereikšmiai. Nežinau,

ką galvojo Budraitis, bet matau, ką galvoja fotografija: ir čia, tame išsvajotame meilės mieste, daugiau rutinos ir įkyrių nesklaidumų, niekuo ypatingu neužpildytų tarpynių, nei jausmo išlydžių. Atrodo, kartais net sunku gatvėse rasti žmonių, tad fiksuosime jas kaip veiksmo laukiančias scenas, šiek tiek kaip Eugene'as Atget. O pagaliau jų sulaukus nereikia įvykių – prasmingi patys menkiausi judesiai, susižvalgymai, aprangos skirtumai, kuriuose aktorius skaito gyvenimų istorijas.

Fotografijai net nereikia ko nors akivaizdžiai įdomaus. Prabanguose albumuose pristatoma gatvės fotografija – jau minėtų prancūzų, taip pat amerikiečių Lee Friedlanderio, Roberto Franko, Gary Winogrando, lietuvių Antano Sutkaus, Algimanto Kunčiaus, Aleksandro Macijausko, Romualdo Rakausko ir kitų – kondensuoja gyvenimą, atrenka „lemiamas akimirkas“ iš daugybės eilinių ieškodama netolydumų. Budraitis – priešingai. Atrodo, niekas neiškirta,

nes viskas brangu, norisi parodyti visą laiko fotojuostą (bet tai nereiškia, kad parodoje ją visą ir matėme). Tuomet tas lemiamas įvykis pasirodo kaip atsitiktinumas, kaip tėkmę sukliudęs akmuo.

Džiaugiuisi, kad tie atsitiktinimai taip ir liko nesureikšminti, kad įprastų „meninių fotografijų“ – apibendrinančių, išreiškiančių „aukštesnes“ idėjas ir vertybes – čia beveik nėra. Kuratorė išskyrė keturias, atitinkančias to laiko fotografijos meno suvokimą: laiptus į Monmartro kalvą, Gustave'o Eiffelio biustą, iš kurio bokštas trykšta tarsi metalinis fontanas, François Mitterrand'o, kaip „blogio paslapties aukos“, politinį plakatą, ir tiesiog Prancūzė. Ji pagauta judanti – atsikusianti į fotografą, prasižiojusi kažką sakyti, jos plaukus slepia turbanu surišta skara. Bet ji atrodo kaip nulieta iš vaško manekenė-lėlė, panaši į „Merginą su perlo auskaru“ iš Johannesno Vermeero paveikslo. Svetimo *déjà vu* dublis: 1998 m. panašų merginos žvilgsnį pro autobuso

langą užfiksuojamas jaunas fotografas Jeanas-Lucas Mouléneas. Fotografija Paryžiaus gatvėse atranda senosios tapybos idealizuotus modelius kaip tikrovę. O Luvre Budraitis fotografavo Milo Venerą taip, tarsi ir ji vaikščiotų gatvėmis.

Fiksuojant gatves nereikšmingais momentais keistai padeda Budraičio fotoaparato paralaksas. Jis žiūri pro vaizdo ieškiklį, kuris yra šiek tiek šone ir aukščiau nei objektyvas, įleidžiantis vaizdą. Todėl kompozicija visada stumtelėta, praradusi pusiausvyrą, kartais pakrypusi. Tarsi fotografuotų nueinantis, praeinantis, atsitraukiantis. Man šios fotografijos atrodo iš anksto pasmerktos nostalgijai – jau fotografavimo momentu. Jos paveikta net nuo Monmartro kalvos atsiverianti aikštė, kurioje, regis, Budraitis stovėjo ilgai, gerdamas paprasto buvimimo laisvę. Virš vaikštinėjančių, sėdinčių figūrėlių draikosi emulsijos pažeidimų voratinklis, grasinantis aptraukti ir šią saulėtą akimirką. Būsimo praradimo jausmą įžvelgiu

kiekviename kadre, kaip ir vienišą Budraičio vaikštinėjimą stebint visus iš toliau, iš nugaros. Tas įspūdis sustiprėja, kai jis įsideda spalvotą juostelę – čia Paryžius jau visai atgyja spaudant mygtuką kelis kartus toje pačioje vietoje, tarsi jau filmuojant praeivius, mėginant godžiai susiurbti visą tą „kaip jie gyvena“, nepaisant kompozicijos, kadro tvarkos, kliūčių pirmame plane.

Tai nostalgija, nukreipta į ateitį. Matau fotografijas žmogaus, manančio, kad jis paskutinį kartą mato šį miestą, ir geidžiančio namo parsinešti visą savo buvimą atmintį, kiekvieną akimirką. Kad paskui galėtų čia sugrįžti bent per fotografijas. Tačiau jos tebus vaškiniai muliažai, kaip ta Prancūzė, kurios tariamas žodis atsimuša į nematomą sieną ir jo prasmė lieka anapus.

Paroda Vytauto Kasiulio dailės muziejuje veiks iki gruodžio 4 d.

Paroda Kaune veikia iki gruodžio 23 d. Kauno fotografijos galerija (Vilniaus g. 2)

„Monolitinės“ draugystės istorijos

Akvilės Misevičiūtės (Magicedust) ir Antano Dubros (Stryts) paroda „Konfeti logika“ galerijoje „Sodų 4“

ALEKSANDRA FOMINAITĖ

Apžiūrint Tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjungos galerijoje surengtoje parodoje „Konfeti logika“ eksponuotus grafikų Akvilės Misevičiūtės (Magicedust) ir Antano Dubros (Stryts) darbus pirmiausiai išryškėja paauglystė, „gariūnmetis“, daugiakultūriškumas. Autoriams šis laikotarpis sutapo su paauglyste ir tiesiogiai: abu gimę 1987 m., šiuo metu, matyt, daugiau ar mažiau išgyvena tarpinį, kai jaučiama „nostalgija viskam“ (iš parodos aprašymo). Su „gariūnmečiu“, kurį tik pastaruoju metu pradėta reflektuoti kaip unikalią lietuvių kultūros reiškinį, realijomis čia susiję ir estetika, ir siužetai, ir jų pasakojamose istorijose tvyranti nestabilumo, užslėptų pavojų, visuotinio nepasitikėjimo kupina atmosfera, kurioje, kaip ir visur, gyvuoja kažkas mielo ir „savo“. Dabar juokinga prisiminti, kokį emocinį krūvį – beribę pašaipą, nuostabą ir pasibjaurėjimą – tuo metu tūlam Lietuvos piliečiui turėjo patys žodžiai „menininkas“ ar „prie meno“. Juk, kaip sako rašytojas Andrius Jakučius, „ta epocha su neregėtu atkaklumu negimdė meninių vaizdinių, pripažino tik drumstą, šiukšliną, ant baltų plastikinių kojelių siūbuojančią tikrovę, papuoštą dirbtinėmis gelėmis; ją galėjai patirti tik savo kailiu, urloms pastojus kelią arba pačiam „prisiknisus“ prie kokių geltonsnapių. Gariūnmetis buvo viltis, bet ne tiesa.“ („Dėmesio – visai užmiršta sena“, www.bernardinai.lt). Taip pat ir visam 10-ajam dešimtmečiui būdinga svaiginanti laisvė, aibė iliuzijų, seniai svajoto ribų peržengimo, gausių, nereglamentuotų raiškos galimybių suteiktas entuziazmas. Ta laisvė, kurios šiandien pasigendama, kai socialinė nelygybė bado akis, bet apsimetama, kad viskas gražu, nes „pozityvaus mąstymo“ virusu užsikrėtę net politikai, skatinantys besipiktinančius „tiesiog daugiau šypotis“, o medijose, atrodo, nėra svarbesnės temos nei „sveikas“ maistas. Beribės individo laisvės, jo maišto prieš nepasitenkinimą sukeliančią tikrovę, iliuzijų atsikratymo, kovos už teisybę ir savo vertybes temos organiškai sujungia paauglystę kaip asmens ir „gariūnmetį“ kaip išsitos šalies raidos istoriją.

Ji jau pamažu skinasi kelią į literatūrą: pasirodė ir specialiai jai skirtas šiauliečių žargonu Rimanto Kmitos parašytas romanas „Pietinia Kronikas“. Paroda natūraliai užpildo šią nišą vizualiųjų menų srityse: kol dviveidžiai suaugusieji toliau „suka verslus“, propaguoja iliuzines vertybes ir vaizduojasi viską kontroliuojantys, iš tiesų paskendę melagystėse ir klišėse, jų elgesio

sąlygotų „aštrių pojūčių“ laikotarpį brendusių paauglių karta tiesiai šviesiai rodo jo vaizdinius, objektus, artefaktus, kupinus subtiliai užmaskuoto nepasitenkinimo, kritikos ir karčios lyg kava ironijos. Tos mąstymo, elgesio, viešosios retorikos transformavimosi eros baisumai ir neteisybės drąsiai ir atvirai demonstrovami per tikrų jausmų ir itin asmeniškų išgyvenimų prizmę: subtiliai, neįkyriai dramatiškais vaizdiniais, o kartais ir „nepadoriais“ gestais (Antanas Dubra, „Uncle Ben“). Taip skelbiama mentalinė nepriklausomybė nuo primetamų mąstymo klišių ir elgesio modelių, aniems laikams įprastus reiškinius žaismingai dekonstruojant šiandienos kasdienybės kontekste (Akvilė Magicedust, „Pain Is Pain, Burial“).

Ir konceptualiai, ir techniškai kūriniai tęsia 2014 m. kultūros baro „Kablys“ svečių namuose surengtos parodos „Monolitas“, kurioje dalyvavusi Magicedust prisidėjo ir prie manifesto kūrimo, tradicijas: vaizduoti autentišką savo išgyvenimų aplinką, susikuriant joje nuosavą „žaidimą“, kad pasišaipytų iš aplinkos konformizmo, nuo jos atsirebutų tvirtai laikydamosi asmeninių principų ir nepriklausomybės nuo primetamų taisyklių ir stereotipų. Atrodo, tie gudrūs „Monolito“ pasaulio vaikai perėjo iš kiemo žaidimų aikštelės į platesnį matymo ir raiškos lauką, išaugę į tiek pat nuoširdžius ir sarkastiškus idealistus paauglius. Šalia besąlygiškos ištikimybės draugams, čia atsiranda ir naujų svarbių aplinkos „jaukinimosi“ aspektų: žaidžiama ne tik su vaizdais ir daiktai, bet ir su žodžiais, apsvartomi besiformuojančiai asmenybei nauji dalykai – slaptumas ir viešinimas, depresyvumas, demonizavimas, mobilumas, suglobalėjusio pasaulio dovanojamas atvirumas tolimoms kultūroms ir istorijoms... Vizualiai ir materialiai vėlgi susikuriama nuosava visata – pilna nepagražintų, žiaurokų, stipriai išgyvenamų istorijų, emocingų praradimų ir atradimų, iracionalumo ir magijos, tyrų teisybės paieškų, bet ir sąmoningos agresijos. Parodą tinkamiausiai įvertintų autorių kartos ar kiek vyresni žiūrovai, kitiems gali prireikti nemažai papildomų paaiškinimų: kūrinių žinutėms iššifruoti reikia ne tik puikios atminties ir emocinio intelekto, bet ir aukšto lygio anglų kalbos žinių.

Autoriai intensyviai dirba ir tarptautinėje erdvėje, keliauja po meno festivalius, tad mąstyti angliškai jiems nėra kažkas ypatingo. Pavadinimai žymi asmeniškai jiems svarbius reiškinius, nuorodas į 10-ojo dešimtmečio muzikos, kino, technologinės pažangos aktualijas – kapitalistinės civilizacijos paveldą, kad ir ne visada itin kultūringai

Akvilės Misevičiūtės (Magicedust) ir Antano Dubros (Stryts) parodos vaizdas. 2016 m.

perimtą (pamačius parodos aprašyme „Wu-tang-clan“, prieš akis iškyla grafičiais ir tagais išmarginti daugiabučių kiemai), kitų žaidimų interpretacijas („Storms“, „World Cup“), kasdienės klišės („Less Drama, Please“) ir entuziastingus, hipiškus šūkius („I love you Earth people“). Angliškoms frazėms suteikiamos naujos prasmės, netikėtai sujungiant ar kiek perkuriant įprastus ar panašiai skambančius žodžius – tai neišsemiamas kūrybos šaltinis, ypač vartojantiems šiuolaikinių technologijų išpopuliarintus slengus ir žargoną. Pavyzdžiui, *daywalker* susijęs su „Blade“ kino serialu apie vampyrus, „Pietų parko“ serija apie kovą su rausvaplaukiais, ir tik iš kito tokio pat pavadinimo kūrinio (lėlės) suprantu, kad vis dėlto kalbama apie vampyrus, popkultūroje įkūnijančius „blogi“. *Drake* – galbūt asmeniškai autoriui svarbaus reperio, debiutinį albumą išleidusio jau gerokai po 10-ojo dešimtmečio, slapyvardis, bet drake reiškia ir „antiną“, ir „vienadienę muselę“ (naudojamą masalui), o slengu – „žiauriai kietas“, „labai įspūdingas“, „jėgiškas“.

Čia žiūrovui nepataikaujama prisiderinant prie numanomų jo jausenų ir žinių lygio, niekas nesupaprastinama, o ir atlikimo kokybė vertintina labai lietuvišku pasakymu „kaip sau“ – į „savų“ ratą įtraukiant visus, kuriems artimas toks pasaulio matymas ir vertybinių nuostatų. Labai kruopščiai viskas padaryta ir apgalvota, iki tokios, rodos, „smulkmenos“ kaip lapelis su užrašu „Nešerti voro“ ant instaliacijos – be jo viskas atrodytų tarsi „nerimta“, o šiuo sakiniu žiūrovą, regis, įleidžiamas į gudrų, daugiasluoksnį, ne visada malonų žaidimą. Ypač smagu jį žaisti anglų kalbos specialistams, „Google“ naršytojams ir šiaip mėgėjams „blusinėtis“.

Magicedust seriją apibūdina kūrinio „Live More“ („Daugiau gyvenk“) „šūkis“ „Live More Think Less“ („Mažiau mąstyk, daugiau gyvenk“). „Gyvenk“ reiškia – primk, jausk visus savo jausmus ir

išgyvenimus, kad ir kokie „nejaukus“ jie būtų, vertink juos, nes jie tavo. Miniatiūrinėmis vaivorykštemis trykstantis pasaulis išsižiūrėjus yra gana rūstus ir žiaurus. Jame aršiai maištaujama prieš socialines normas ir klišes, kovojama už nepriklausomybę ir teisybę viešojoje erdvėje, įsitvirtinama kitų „nepatogumo“ sąskaita. Tai netrukdo kovai gyventi tarsi svajose: ant stogų auga krūmai, narsusis šuo riedlentinis kas atsipalaidavęs lekia per bedugnę. Neatlaikiusi kovos, lūžta jos priemonė, riedlentė, tarsi skatindama ieškoti mažiau agresyvių būdų pareikšti apie save, fiziškai ir emociškai susiduriant su realybės rūstumu. Dėl to paaugliška utopiška, idealistiška, tyras pasaulio matymas kenčia – verkia vienaragiai, nepavyksta tradiciškai, materialiais būdais įrodyti savo jausmų rimtumą; „I’d like to buy you something...“ primena Martos Vosyliūtės piešto filmo „Humanitarės gyvenimas ir mirtis“ (2015) epizodą, kur, tarp kita ko, kalbama apie tėvų nesugebėjimą rodyti meilę ir dėmesį savo vaikams kitaip nei perkant jiems daiktus ir gaminant maistą.

Visišką atvirumą patyrimams, pasirengimą rizikai ir įtampai rodo ir Dubros tapytas paveikslas „I want to be alive“ („Noriu būt gyvas“ arba „Noriu tikėt“) – tai irgi skamba kaip asmeninis *credo* ar manifestas. Pastaruoju metu skraidymu besidomintis menininkas čia „perstūmia“ vos vieną raidę! Ore pakibęs skrajojantis objektas *a la* TV bokšto apžvalgos aikštelė, keli mėnuliai danguje, suponuojantys kosmoso platybes ir ateivius, juodas automobilis ir užrašas-subtitras hieroglifais – tarsi kadras iš „gariūninių“ vaizdajuosčių apie slaptas operacijas kur nors Azijos didmiesčiuose. Vyksta mistinių, nematomų veikėjų susitikimas ar net persekiojimas. Daug erdvės ir žvilgsniui, ir vaizduotei, o žodžiai kviečia pasileisti į šį nuotykių kartą – jautiesi svarbaus įvykio liudytojas. Taip pat *believe* galima susieti ir su autoriaus saviverte, kurią rodo solidus rėmas, *be alive* – su kūrinio komercinės sėkmės svarba.

Sujungęs *tikėjimą* ir *gyvumą* į vieną žodį atrandi ir egzistencinę potekstę: žmogus (psichologiškai) gyvas tol, kol tiki savimi, savo jėgomis, teise daryti savaip, irgi aktualia paauglystėje.

Kaip ir „Monolito“ dalyviams, autoriams svarbu pareikšti: kad ir kokį pasaulį sukūrė tie netikę suaugusieji – štai mūsų pačių gyvenimas, čia tik mes sprendžiame, kaip ką suvokti. Kad ir kokias psichologines traumas palieka sunkmečiai ir augimas, su jomis savais būdais sugyvenama, susitaikoma, juk jaučiama „nostalgija viskam“ – ir nejaukumu sukrečiančioms patirtims. „Emocijas į spalvas konvertuojančios“ Akvilės darbuose ypač ryškūs neofovizmas, kūrybiškai perkuriant tikrovę, užuot tiksliai ją atspindėjus, būdingas ir visai parodai. Iš pažiūros iracionalios, chaotiškos kompozicijos yra labai apgalvotos, net smulkiausi jų elementai išdėlioti nepajudinama tvarka. Frazė „Konfeti logika“ gariūnmečio ir paauglystės kontekste asocijuojasi su netikėtumu, šventės pojūčiu, siekiu pasirodyti, nustebinti, su blykstelėjusio iliuzijos sukeltu džiaugsmu – iššovus tauškutį, vos po kelių akimirkų „šventė“ nusėda ant grindų šiukšlėmis, kurias teks sutvarkyti.

Tai blaivus žvilgsnis pro butaforinius dūmus į 10-ajame dešimtmeityje užgimusią nepažintą, kapitalizmu paremtą civilizaciją naiviu, nepripratusiu „laukinio“ suaugelio žvilgsniu, perkuriant ir iškreipiant ją iki absurdiškumo. Taip netiesiogiai kritikuojamas „laukinis kapitalizmas“ – „laukinių žvėrių“ (pranc. *les fauves* – iš jo kilęs fovizmas), su civilizacija neapsipratusių „gamtos vaikų“ požiūriu: „pradžioj buvo smalsu, o tada pamatėm, kad jūs pasididžiavimo objektai nekalėtųjų krauju aplaistyti“ („Morning Coffee“, „Limit Less“). Suaugusieji budriai stebi ir reguliuoja vaikų žaidimus, bet pačių jų žaidimai nepalyginamai labiau „neteisėti“ ir žiaurūs – tai tampa impulsu protestuoti.

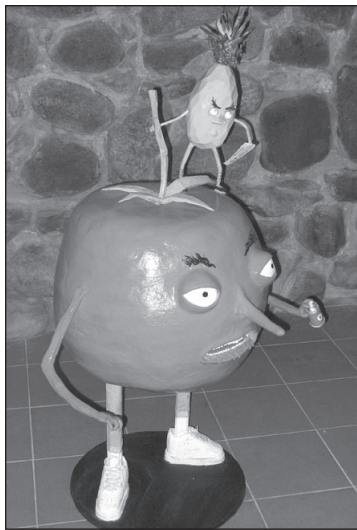
Žaidžiama ir su gamta: kuriant mistiškus kraštovaizdžius, gamtos medžiagas „pritaikant“ kuriamam pasauliui, kur, atrodo, viskas turi gyvą, sudėtingą istoriją. Tai primena magišką matymą, viską aplinkui personifikuojantį. Per jį stebima ne tik pažįstama, tik teoriškai „sava“, bet ir nesaugi erdvė, kur šmėsčioja Dubros sukurtas personažas – irzlų kaimyną primenantis „Daywalker cucumber“ („Vampyras-agurkas“) senovišku „inteligento“ lietpalčiu ir zombio žvilgsniu, kabo Magicedust šokdėnys nepatenkinantis (gal ir dėl ekologijos problemų) gyvūnų snukiais, šnypščia visur slypinčius pavojus ir įtampą simbolizuojančios gyvatės. Anot Kęstučio Navako, iš

NUKELTA | 7 PSL.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

to laikotarpio „išvada viena: niekas nežinojo, kaip į ką reaguoti ir kaip su kuo elgtis. Tai viena gariūnmečio ypatybių.“ Vieni kitus viešojoje erdvėje stebi (nors ir apsimeta ignorojantys) gariūnmečiu iškilusių „subkultūrų“ atstovai urbanistinio geto oazėje, kur vyksta jų uždaras gyvenimas. Stebi ir neturintieji akių, ypač Dubros personažas: žmoguskalnas, beveidė „viršūnė“ žmogišku išpuoselėtu kūnu, daug pasiekęs, bet nepasiekiamas, matantis viską „iš aukštai“. Jo portretai atitinka 10-ojo dešimtmečio populiarių „egzotinių“ šalių filmų plakatų stilistiką ir kino kompanijos „Paramount Pictures“ logotipą.

Magicedust susikurto šuns riedlentiniuko kailio atspalvis primena žmogaus odą: šis „įsivaizduojamas draugas“ yra savotiškas hibridas žmogaus intelekto lygio mimika. Pastelinių, nenatūralių spalvų kontrastai dar paryškina nerealumo pojūtį, iliuziškumą, sustiprinamą tuščios fono erdvės. Aprašyme pastebimas gana tradiciškas pasiskirstymas į „mergaitišką“

Antanas Dubra (Stryts), „Uncle Ben“. 2016 m.

ir „berniukišką“. Nors „mergaitiškumas“ ne toks „rožinis“, kokio galėtum tikėtis, – jam svarbios ir riedlentės, nubrozdingti keliai, tigras, gyvatės ir „visu greičiu pirmyn“, – visgi atrodo gana šabloniška, kad Magicedust santykiu su pasauliu paremtas daugiausia jausmais, ilgėjimusi, tikėjimu burtais, utopišku, romantišku „mergaitišku“ naivumu. Čia susiduria dvi pasaulėžiūros: viena aštriai ir jautriai išgyvena savo mažytes tragedijas, kita racionalizuoja, skatina „atvėsti“, apsimesti, kad nieko tokio. Šioje instaliacijoje tarsi iš gatvės atsitemptų (Akvilė yra gyvenusi Barcelonos skvotuose) plytų, kaladžių, pagaliukų ir kristalų sukonstruoti savotiški spąstai, saugomi pikto voro. Pasvirusi, tarsi lengvai „nučiuožusi“ konstrukcija rodo ir polėkį, dinamiškumą, ir pavojingą nestabilumą. Egzistencinę gaidą paryškina užrašas „No future kids“ („Vaikai be ateities“) – panašiomis nesaugumo ir baimės bet kurią akimirką viską prarasti nuotakomis gyveno ir 8-ojo dešimtmečio pabaigos Jungtinės Karalystės pankai, rodomi socialiniuose tinkluose paplitusiame Joppe Rogo ir Harrisio Elliotto pusiau dokumentiniame filme „Punk: a feeling of no future“ („Pankai: jausmas, kad nėra ateities“) apie socialiai įtemptą Margaret Thatcher valdymo laikotarpį. Gariūnmečiu ateitis „kabo“ virš galvos tarsi Damos kardas: vos pajudinus mažytę detalę, viskas gali sugriūti. Magiškų ritualų atributika turėtų padėti apsisaugoti nuo šio egzistencinio siaubo. „Home“ iliustruoja nestabilumo nulemtą jaunos kartos gyvenimo būdą – nomadišką, dinamišką, individualistišką, kuriam labiausiai tinka Cicerono posakis „visa, ką turiu, nešiuosi su savim“ (*Omnia mecum porto mea*): tai žmonės, kurie visur keliauja su kompiuteriais, kuprinėse nešiojasi rūbus ir batus pasikeisti prireikus,

gali niekada ir neturėti pastovios, ypač nuosavos, gyvenamosios vietos, bet yra itin aktyvūs socialiai ir kūrybiškai.

O Dubros paauglys pasaulį pažįsta per intelektą: jam svarbesni filmų personažai ir siužetai (pvz., svarbus įvykis – „X failų“ veikėjo Malderio pasikeitimas), muzikos atlikėjai ir jų nuotykiškai („2 cup“,

Antanas Dubra (Stryts), „Kafkė“. 2016 m.

„Mortgrason“), kelionės į tolimas šalis („Air Asia“), menininko kelio pasirinkimas, o kūrybos sukomercinimas, atvaizdai tampant „prekės ženklais“, ypač ryškūs „Morning coffee“ serijoje. Čia taip pat „apžaidžiamas“ skaudus susidūrimas su suaugusiųjų pasauliu, kur laikas skaičiuojamas pirmadieniais („Extra love for Monday“). Nuo tam tikros gyvenimo atkarpos pirmadienis tampa keiksmažodžiu, jis yra „užnuodytas“ pareigų naštos, žymi varginantį ritmą, nors ranka, duodanti tų nuodų, lyg ir „tvarkinga“, pasipuošusi. „Don't touch my tra-la-la“ („Neliesk mano tra-la-la“) į vaizduojamą kalbą labai tiesiogiai „išverčia“ populiarų eufemizmą: *tra-la-la* ir „uodega“ vartojami norint apibūdinti užpakalį ar kitas nediskutuotinas vietas „žemiau juosmens“. Smurtu ir

neteisybe paremtos pasaulio reiškinii istorijos nagrinėjamos „Plato o Plomo“ (isp. „auksas ar švinas“) – visus serijos piešinius jungianti aliuzija į kavos gėrimo kilmę. Dabar jis mums – įprasta kasdienybės dalis, bet dekonstravus atskleidžia kruvinas kovas dėl Amerikos žemyno turtų, kai ispanų konkistadorai kolonizuotojai (tokie pat reketininkai kaip mafija) iš vietinių reikalavo aukso, kavos, prieskonių grasindami sušaudyti. „Duok aukso arba gausi švino“ – anglakalbių iki šiol vartojama metafora pasakymui „susitaikyk ir daryk, kaip liepta“ čia virsta itin sarkastišku kapitalizmo komentaru.

Vietoje magijos pasauliui reflektuoti ir prisijaukinti Dubra naudoja meną, apmąsto kūrinių populiarinimo, menininko ir jo kūrybos vietos visuomenės nustatytose ribose klausimus. „Kafkė“ rodo autoriaus neslepiamas simpatijas čekams (ček. „kafka“ – ir „kuosa“, ir „kavutė“, ir žaismas su Franzo Kafkos pavarde). Šiuolaikiniame kontekste rašytojas, savo laikais nepripažintas egzistencialistas, „biuro planktonas“, yra „apdovanotas“ mobiliuoju, kruasanu ir cigarečių pakeliu, o jo žvilgsnis dar neatbukintas mygtukų maigymo. Išpopuliarintas, dažnai komerciškai išnaudojamas rašytojo atvaizdas lyg kelia klausimą, kokia būtų jo reakcija į šiuolaikinę kasdienybę. Menininko individualumui skirtame piešinyje „Storms“ („Audros“) žaidžiama su pasakymu *a storm in a teacup* (liet. audra stiklinėje, daug triukšmo dėl neesminių dalykų), kartu diskutuojant su meno istorijos išpopuliarintų veikėjų „ženkliniu“, kai autorių gali atpažinti iš vienintelio jo darbams būdingo motyvo ar emocijos. Taip pat – su meteorologų tradicija suteikti uraganams žmonių vardus. Dėl menininkų pasirenkamų „privačių“, „nepopuliarių“, „intymių“, paprastai neviešinamų jausenų irgi

kai kas pasakytų, kad jie „išsigalvoja problemas“. Būtent taip dažnai sakoma paaugliams, itin jautriai reaguojantiems į aplinką: nesusi-reikšmink, neįsiauđrink, nedramatizuok... O gal paskui iš tokio „žmogaus uragano“ išaugtų visam pasauliui žinomas genijus?

Atskiri autoriaus svarbių dalykų sąrašai galiausiai susilieja į vieną, o erdvė, suformavusi autorių braižą, irgi bendra: daugiabučių kiemai, stogai (su ateiviais ant jų), praleistos pamokos suponuoją bastymąsi po miestą (be mobiliųjų telefonų, kuriuos gariūnmečiu mažai kas turėjo). Per išgyvenimus ir emocijas abu rieda panašiu ritmu, abiem yra svarbu intucija, naivumas, haliucinavimas, destruktyvumas kaip atsakas į aplinkos neteisybes (penis ant nelegaliai pastatytos mašinos – irgi iš tų laikų, kai nebuvo tarnybų, kurioms gali pasiskųsti, tad nepasitenkinimą daug kas išreikšdavo tik taip). Neabejotina ir animacijos įtaka, ypač gatvių meno profesionalui Stryts. Ši „monolitinių“, nepajudinamą, nuoširdžiai draugišką susivienijimą vainikuoja bevardis, nežinia kurio autorystės, lyg „atsitiktinis“ kūrinys: aukštai galerijos palubėje kabantys *panosex* stiliaus sportbačiai su prie padu prilipusiu žaliu banknotu – irgi tam tikros aplinkos simbolis. Aukštai medyje ar tarp elektros stulpų nutįsusiuose laiduose užstrigusius sportbačius yra matę kone visi, kada nors gyvenę daugiabučiuose, o mokykloje jie buvo išmetami pro langą maištaujant. Tikriausiai iš asmeninių archyvų atkeliavęs, gerokai nuavėtas objektas simboliškai „pamina“ dolerį, priskretusį prie jo kaip išmatų gabalas, skelbiantis gariūnmečio kartos vertybes išraiškiau už bet kokius manifestus.

Paroda veikė iki spalio 23 d.
Galerija „Sodų 4“ (Sodų g. 4, Vilnius)
Dirba ketvirtadieniais–šeštadieniais 16–20 val.

Gelbėkite Vilnių nuo angelizavimo

Komentaras apie dar vieną Vaido Ramoškos angelą Vilniuje

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Viename iš naujienų portalų džiugiai pranešama, kad „Vilniuje nutūpė didžiausias angelas“. Taip – tai dar vienas skulptoriaus Vaido Ramoškos baltas, plastmasinės išvaizdos infantiliai besišypsantis angelas! Tik dabar jis muša asmeninius rekordus – viršija 4 metrus. Autorius straipsnyje (<http://www.madeinvilnius.com/lt/naujienos/vilniuje-nutupe-didziausias-angelas/i/>) džiaugiasi, kad nebeprisimena, kiek jų padaręs, gal du šimtus.

Norėjau trumpai valdininkų, išduodančių leidimus statyti štai tokius „stebuklus“, paklausti, ar nevertėtų sukurti kvotos, kiek gali vienas skulptorius pristatyti viename mieste skulptūrų? Gal

galėtume apsiriboti dvidešimt? Suprantu, kad „žmonės nori ir patys užsisako, apmoka“, bet viešos erdvės priklauso ir žmonėms, kurie nėra tokio serijinio meno mylėtojai. Jų meilė demokratijai kitokio skonio objektus gali tolerantiškai pakęsti penkis, na, dešimt, bet du šimtus ir vieną didelį – jau sunkoka. Norėčiau, kad būtų ištirta, ar nėra pažeidžiamos teisės tų, kam tokios popsinio-kičinio meno apraiškos nepatinka, tik dar nežinau kur kreiptis. Nes tie šimtai labai panašiu vienas į kitą figūrų yra ne tik pagrindinėse Vilniaus erdvėse, bet ir ant Vilniaus užrašo. Atrodo, kad visos atbrailos yra sukurtos Ramoškos angelams sodinti.

Panašu, kad Vilniaus savivaldybė didžiuojasi šia nesibaigiančia blogo skonio akcija, nes teikia

už tai apdovanojimus. Džiaugiuosi už valdininkus, kviečiu juos puošti savo kiemus moliniais nykštukais ar Ramoškos angelais, kam kas patinka, tačiau ar neverta paklausti menotyrininkų ar miesto architektų, ką jie mano? Įtariu, kad didžioji dauguma profesionalų, švelniai tariant, norėtų, kad tai būtų tik slogus sapnas. Viena garbi ir žymi mokslų daktarė, atsiradus angelui ant jos namo laiptinės, net kvietė policiją, manydama, kad ponas Artūras Zuokas taip vykdo savo reklamę kampaniją. Jai buvo paaiškinta, kad tai privati iniciatyva. Šaunu, bet ar nereikėtų kitų gyventojų sutikimo?

Dar norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad tai menininko reikalas, jei jis neturi ambicijos sukurti ką nors naujo per dešimt metų. Reikia šeimą maitinti, o tai, panašu, gera aukso gysla.

Bėda yra mūsų mentalitetas ir bendras išprusimas, kuris leidžia manyti, kad istoriniame senamiestyje ir visur kitur yra tinkama sodinti kičinius, saldžius ir, kas baisiausia, – serijinius padarėlius. Tai pradeda priminti sovietmetį, kai visi turėjo turėti po tokį patį daiktą.

Galite kalbėti, kad esu pikta pavydi menotyrininkė, bet jau ištvėrusi du šimtus angelų. Su kolegomis svarstėme, ar verta kurti blogiausių skulptūrų dešimtuką. Bet mums tai nepavyktų, nes pretendentų kiekis nepakeliamas net gerai organizuotai grupei. Tačiau Ramoška turi daug galimybių pakliūti į pirmą trejetuką. Mes tik norime paprašyti nepamiršti, kad skulptūra – ne muzika: nepatinka ir neklausai. Palikite bent truputį Vilniaus ir kitiems.

Vaidas Ramoška, „Baltasis angelas“ prie Vilniaus centrinės universalinės parduotuvės. 2016 m.

Atsakomybė atminčiai

Apsilankius istorinio naratyvo muziejuose Lenkijoje

KAMILĖ RUPEIKAITĖ

Viskas prasidėjo ankstyvą 2015-ųjų pavasarį, kai su Lenkijos ambasados Lietuvoje pirmąją patarėja Maria Šlebioda susitikome vienoje iš senamesčio kavinukų aptarti tolesnių bendradarbiavimo galimybių. Valstybinį Vilniaus Gaono žydų muziejų (VVGŽM) su Lenkijos ambasada ne vienas metus jau siejo aktyvus bendradarbiavimas, tad ambasada suprato situaciją, jog, dirbant prie sudėtingų ilgalaikių projektų, muziejiniams labai praverstų pasisemti patirties iš Lenkijos muziejų. Juk Lenkija nuo senų laikų asocijuojasi su aukštos prabos, kruopščiai puoselėjama kultūra plačiąja prasme, puikiai suvokia kultūros vertę, jos įtaką gyvenimo kokybės gerinimui, šalies ekonomikos augimui, ir mielai pažindina kitų šalių specialistus su tais kultūriniais reiškiniais, kuriais pagrįstai gali didžiuotis. Tad šių metų spalį Lenkijos ambasada Lietuvoje penkiems VVGŽM darbuotojams padovanojo puikią galimybę pasistažuoti Lenkijos istorinio naratyvo muziejuose. Stažuotės tikslas – padėti naujo padalinio, Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejaus, kuris įsikurs istoriniame žydų „Tarbut“ gimnazijos pastate, koncepciją kuriantiems VVGŽM specialistams susipažinti su lenkiška patirtimi, pasirinktais ir ekspozicijose perteiktais istoriniais naratyvais, inovatyviais muziejų dizaino sprendimais. Stažuotės metu didžiulį įspūdį paliko ne tik patys muziejai, bet ir pokalbiai su jų vadovais, parodų kuratoriais, kurie labai geranoriškai dalinosi patirtimi, patarimais, rekomendacijomis ir netgi problemomis, su kuriomis susiduria. Užrašų knygelė su branginamais įspūdžiais yra nuolat po ranka, nes Lenkijos kolegų patirtys labai aktualios ir mūsų kasdiniame darbe. Keliomis refleksijomis norisi pasidalinti ir su „7 meno dienų“ skaitytojais.

Mūsų kelionė prasidėjo pažintimi su nauju, tik šių metų pavasarį Markovoje (Markowa), Pakarpates vaivadijoje, atidarytu **Ulmų šeimos muziejumi**. Nors muziejus įrengtas ne didmiestyje, nuo atidarymo jį jau aplankė 34 000 žmonių. Toks didelis lankytojų skaičius atspindi kultūros decentralizacijos, svarbios šiuolaikinei muziejinkystei, poreikį ir siekį išryškinti vietinės istorijos ir ją pasakojančių artefaktų svarbą, o ne koncentruoti istorijos ir kultūros muziejus vien didžiuosiuose miestuose. Muziejus, pavaldintas už žydų gelbėjimą nužudytos Ulmų šeimos vardu, yra dedikuotas visiems lenkams, gelbėjusiems žydus. Prieš Antrąją pasaulinę karą Markovoje gyveno apie 4500 žmonių, tarp jų – 30 žydų šeimų. Ulmų šeima – Józefas Ulma, jo neščia

žmona Wiktoria ir šeši jų vaikai – slėpė dvi žydų šeimas ir už tai buvo sušaudyta. 1995 m. Didvyrių ir kanikinių memorialas Jad Vašem Jeruzalėje pripažino Józefą ir Wiktoria Ulmus Pasaulio tautų teisuoliais.

Ulmų muziejaus idėja gimė dar 2003 m. istorikui dr. Mateuszui Szpytmai, kurio senelė buvo nužudyta Viktorios Ulmos sesuo. Pasak dr. M. Szpytmos, pats muziejus yra tarytum paminklas, skatinantis lankytojo vaizduotę. Rūdžių spalvos pastato eksterjeras labai paprastas, grubokas, primenantis kaimo trobesį, o viduje – daugybė linijų, simbolizuojančių ir žiauriai nutrūkstanti, ir nuolat tebesitęsiantį gyvenimą. Sieną šalia įėjimo į muziejų yra išrašyta gelbėtojų iš Pakarpates regiono vardais, o ant grindinio baltai šviečia už žydų gelbėjimą nužudytų piliečių vardai. Baltas švytėjimas ant grindinio sukuria jautrų vizualinį dialogą su gelbėtojams skirta apšviesta erdve ekspozicijos viduje ir sukelia asociaciją su Evangelijos pagal Joną mintimi, kad šviesos neįmanoma paslėpti („Šviesa šviečia tamsoje, ir tamsa jos neužgožė“, Jn 1,5).

Muziejuje pasakojama istorija labai sunki, atskleidžianti dvigubą tragediją – visuotinį Europos žydų naikinimą ir šviesuolių šeimų, bandžusių padėti savo bendrapiliečiams žydams, nužudymą. Interjere vyrauja rūsčios, tamsios spalvos, tačiau erdvės centre įkomponuotas šviesos šaltinis – gelbėtojams skirta skaidri erdvė. Tai, anot dr. M. Szpytmos, yra „muziejaus šerdis“, pro kurią galima įžvelgti simbolinį stiklinį Ulmų šeimos namą, pilną šeimos ir gelbėjamų žydų nuotraukų, kurias darė pats Józefas Ulma, aistringas fotografas.

Muziejuje skiriama dėmesio lenkų ir žydų santykiams iki karo ir nacių okupacijos laikotarpiu, žydų slapstymuisi, o daugiausia Ulmų šeima: čia atsispindi intensyvi Józefo Ulmos visuomeninė veikla, jo fotografijos pomėgis, šeimos gyvenimas. Kaip simboliai naudojamos spalvos (žalia – gyvenimas iki karo, raudona – karo meto įvykiai, balta – prisiminimai). Ekspozicijoje rodomi ir vietinių gyventojų kolaboravimo su naciais pavyzdžiai; juos iliustruoja nemalonius pojūčius sukeliantis garsinis elementas – jis pasigirsta atitraukiant stalčiuką, kuriame pasakojama apie „šmalcovnikus“, skųsdavusius žydus gelbėjusius asmenis.

Ulmų muziejus yra pirmasis žydų gelbėtojams skirtas muziejus Lenkijoje, visuomenė iš jo daug tikisi, todėl vienaip ar kitaip politizuotas muziejaus vertinimas yra neišvengiamas. Ulmų muziejaus koncepcija susijusi su politiniais ir nacionaliniais procesais, nes pastaraisiais metais intensyviai persvarstoma kolektyvinė atmintis ryšium

su Holokaustu. Kuriant muziejaus koncepciją 2008–2013 m., neišvengta kontroversiškų nuomonių. Dr. M. Szpytmai oponavo Otavos universiteto profesorius dr. Janas Grabowski, kurio viena iš tyrimo temų – lenkų kolaboravimas su naciais. Abu istorikai nesutarė tam tikrais istoriniais klausimais dėl su žydais Markovoje susijusių įvykių. Prof. J. Grabowski iš esmės priešinosi tokio muziejaus, skirto gelbėtojams, kūrimui – esą įsteigus tokį muziejų istorija bus parodoma tik iš šviesios pusės. Tačiau, kaip teigia muziejaus įkūrėjai ir vyr. kuratorė dr. Anna Stróż, muziejaus tikslas buvo pristatyti teisuolių istorijas, o ne atskleisti visą Holokausto eigą, todėl ir patį muziejų vertinti reikėtų atsižvelgiant į jo koncepciją.

Muziejus jau atidarytas, nors iki galo neišbaigtas. Dr. A. Stróż pasakojo, kad pastatą ketinama plėsti, bus pertvarkyti kai kurie dizaino sprendimai viduje. Tiesa, ekspoziciją kūrė labai garsi ir populiari Lenkijos kompanija „Nizio Design International“ – šios kompanijos darbus matėme ir Varšuvos muziejuose (apie juos vėliau), tad pastaruosius keliolika metų galima vadinti „Nizio era“ Lenkijos muziejuose. Kaip to privalumą, muziejų vadovai ir kuratoriai paminėjo kompanijos patikimumą ir profesionalumą, o tarp galimų minusų – lengvai atpažįstamą kompanijos dizaino braižą, kuris ilgainiui gali pabosti. Galimas daiktas, kad, toliau kuriant Lenkijos istorinio naratyvo muziejus, natūraliai subręst dizaino „revoliucija“ ir bus žengtas naujų idėjų žingsnis šioje srityje – taip prognozuoja patys muziejų vadovai.

Pakeliui į Tarnuvo Dombrovą (Dąbrowa Tarnowska) aplankėme 2012 m. lankytojams atidarytą įspūdingą barokinę **Lancuto (Łańcut) sinagogą**, renovuotą XX a. pabaigoje, dekoruotą freskomis su Jeruzalės vaizdais, mistinėmis būtybėmis, Zodiako ženklais, Psalmių knygoje minimais muzikos instrumentais. Stulbinantis freskų įspūdingumas ir išmonė – tikrai verta aplankyti kiekvienam, besidominčiam religinio meno paveldu! Didelį įspūdį paliko apsilankymas restauruotoje ir 2012 m. atidarytoje **Tarnuvo Dombrovos chasidų sinagogoje**, kurioje veikia Kultūrų dialogo centras (jo direktorius – Paweł Chojnowski). Sinagoga pastatyta 1865 m., naciai, okupavę Lenkiją 1939 m., sinagogą pavertė sandėliu bei arklidėmis... Restauruoti sinagogą buvo pradėta dar 1970 m., tačiau pastangas užgesino sovietai. Ilgai apleista ir griūvanti sinagoga pagaliau buvo restauruota ES, Lenkijos vyriausybės ir regioninėmis bei vietinėmis lėšomis. Šiandien savivaldybei priklausančios įstaigos veiklos idėja – lenkų ir žydų

Gwóźdźecio sinagogos polichrominių lubų rekonstrukcijos fragmentas

kultūros dialogo puoselėjimas, tarpusavio atskirties mažinimas. Centre vyksta koncertai, konferencijos, paskaitos, rengiami edukaciniai užsiėmimai žydų ir krikščionių religinės tradicijos, Holokausto Tarnuvo Dombrovoje, miesto istorijos temomis. Atkreipėme dėmesį į puikią nuolatinės ekspozicijos, įrengtos svarbiausioje sinagogos erdvėje, vyrų maldos salėje, dizaino idėją: vienoje estetiškų stiklinių vitrinų pusėje pateikiami žydiški, kitoje – krikščioniški artefaktai, išryškinant ekspozicijos tikslą atskleisti bendrą abiejų bendruomenių istoriją šiame mieste. Aiškūs ir informatyvūs, bet neperkrauti eksponuojamų artefaktų aprašai. Tiesa, religinės žydų bendruomenės kritikos sulaukia originalus, tačiau religiška neleistinas būdas buvusio aron kodešo (šventos spintos, skirtos Toros laikymui) vietoje eksponuoti išskleistą Toros ritinį, nors ir nekošerinį (nebetinkantį naudojimui). Salės lubų skliauto tapyboje, išlikusioje iš 1865 m., vyrauja Zodiako ženklai, populiarius Rytų Europos sinagogose, muzikos instrumentai, Jeruzalės vaizdai.

Kitą dieną kultūrinės patirtis tęsėme Krokuvoje. **Galicijos žydų muziejus**, įkurtas 2004 m. originaliame žydų baldų fabriko pastate kaip privatus muziejus, šiandien laikomas vienu iš 10 geriausių muziejų Krokuvoje. Jo koncepcija nėra įprasta žydų muziejams, kurie dažniausiai būna skirti istorijai ir judaikai. Galicijos žydų muziejaus nuolatinė, fotografijomis grindžiama

ekspozicija „Atminties pėdsakai“ per šių dienų fotografijas siekia atskleisti, kaip praeitis veikia dabartį; rodo šandien egzistuojančius žydų gyvenimo Galicijoje pėdsakus – išlikusias sinagogas, žydų kapines, tuo įvardinant istoriškai sudėtingus, komplikacijų neišvengusius lenkų ir žydų santykius, kartu bylojant ir apie žydų kultūros atgimimą šandieninėje Lenkijoje. Siekiant paneigti stereotipines, ribotas žinias, Holokausto nuotraukų sekcijoje eksponuojamos ne vien Aušvico nuotraukos.

Muziejus skiria dėmesio ir laikinoms parodoms – jose pasakojamos tos istorijos, kurios netelpa į nuolatinę ekspoziciją. Multimedijų praktiškai nėra (išskyrus interaktyvų miestelių žemėlapi), motyvuojant tuo, kad multimedijos mus supa nuolat ir šiandien lankytojiui tai nebėra patraukliausias elementas. Mūsų grupei šaunią ekskursiją pravedė muziejaus direktorius Jakubas Nowakowski – negalėjau atsistebėti šio jauno vadovo energija, pozityvumu ir atsidavimu savo darbui. Kadangi muziejus privatus, kolektyvas puikiai supranta darbo efektyvumo svarbą. 70 proc. savo išlaidų muziejus padengia iš kasdienių pajamų už parduodamus bilietus, leidinius, o 30 proc. skiria rėmėjai. Apie 40 procentų muziejaus lankytojų sudaro vietinė auditorija – tai byloja didelį muziejaus įdirbį pritraukiant lankytojus.

B. D.

Kokie jauni jie buvo

Krėsle prie televizoriaus

1973 m. JAV kino teatruose pasirodė komedija „Amerikos grafičiai“ (LRT Kultūra, 10 d. 21 val.). Tai buvo antrasis jauno režisieriaus George'o Lucaso filmas – nostalgikas prisiminimas apie 6-ojo dešimtmečio pradžios Ameriką, dar prieš karo Vietname pradžią ir prezidento Johno Kennedy nužudymą. Veiksmas perkelia į mažą Kalifornijos miestelį, 1962-uosius ir rodo kelių jo paauglių „paskutinę vaikystės vasarą“, tiksliau, vieną naktį, kai susikerta personažų keliai. Styvas myli Kurto seserį. Kurtas bando rasti gatvėje pamatytą gražuolę. Jų draugas lenktynininkas Džonas lieka vienas su trylikamete Kerol, kuri užsispyrė likti su nauju pažįstamu. Automobiliais jie klaidžioja po miesto gatves, tarsi laukdami, kada išauš suaugusio gyvenimo rytas.

Šis mažo biudžeto (775 tūkstančiai dolerių) filmas, kurį prodiusavo kitas jaunas ir daug vilčių teikiantis režisierius Francis Fordas Coppola, sulaukė net penkių „Oskaro“ nominacijų ir „Auksinio gaublio“. Jame atsispindi jauno režisieriaus susižavėjimas europietišku kinu ir Federico Fellini. Filme vaidino tada mažai kam žinomi Richardas Dreyfussas, Harrisonas Fordas, Ronas Howardas, jie dar tik išgarsės. Tačiau labiausiai išgarsės Lucasas, netrukus tapsiantis iki šiol truncančių „Žvaigždžių karų“ kūrėju.

Tačiau ir „Amerikos grafičiai“ neliko pamiršti – jais ne vienus metus sekė ir mėgdžiojo kiti jaunimo komedijų kūrėjai, todėl dabar net sunku pajusti Lucaso novatoriškumą ir filmo „kultiškumą“.

Ši šeštadienį Vroclave bus teikiama Europos kino akademijos apdovanojimai. Juos galima pasižiūrėti internete, Akademijos svetainėje (<http://www.europeanfilmawards.eu>). Raudonojo kilimo transliacija prasidės 18.45 Centrinės Europos laiku (CET), ceremonija – 20.15. Bus proga pirmiems sužinoti, ar pasisekė pelnyti apdovanojimą Giedrės Žickytės ir Maite Alberdi filmui „Čia aš tik svečias“.

Vienas realiausių apdovanojimo kandidatų – Pedro Almodovaro filmas „Chuljeta“. Todėl visai ne pro šalį bus prisiminti vieną ankstyvųjų šio režisieriaus filmų – 1983 m. pasirodžiusius „Blogus įpročius“ (LRT Kultūra, 15 d. 21 val.). Pokalbių su Fredericu Straussu knygoje Almodovaras prisipažino, kad tai buvo užsakytas filmas. Jį užsakė vienas turtuolis, bet kokia kaina norėjęs išsaugoti mylimą moterį. Ši pareikalavo, kad turtuolis prodiusuotų filmus, kuriuose ji galėtų vaidinti. Moteris buvo Cristina Sánchez Pascual ir ji norėjo vaidinti Almodovaro filme. Pasak Almodovaro, „užsakyto filmo koncepcija tapo filmo stiliaus koncepcija. Sugalvojau istoriją, kurios veikėja yra moteris.

Dėl jos iš proto kraustosi ir vyrai, ir moterys, ji dainuoja, girtuokliauja, vartoja narkotikus, patiria abstinencijos periodus ir įgyja neįtikėtiną patirtį, kurią normalus žmogus galėtų sukaupti per šimtą metų.“

Filmo herojė dainininkė Jolanda randa prieglobstį vienuolyne po to, kai nuo jos gautos narkotikų dozės miršta mylimasis. Vienuolyno vyras nesiojį neabejinga Jolandai, juolab kad mano, esą Jėzus atėjo į žemę gelbėti nuodėmingų moterų. Jos ceļ puošia būtent tokių nuotraukos. Almodovaro vienuolynas šokiravo ispanus – jo gyventojos užsiėmė uždraustais dalykais, pavyzdžiui, kad išsilaukytų, vienuolės prekiaavo narkotikais, bet apie sužetą daugiau nė žodžio, nes nenoriu atimti smagių netikėtumų. Tik pridursiu, kad Almodovaras prisipažįsta būtent šiame filme pirmą kartą atradęs stambaus plano galią ir supratęs, kad kičas neatsiejamas nuo religinės praktikos.

TV1 „Snobo kinas“ šįvakar (9 d. 23.05) taip pat pasiners į prisiminimus. Pernykščio prancūzų aktorės ir režisierės Maiwenn filmo „Mano karalius“ herojė advokatė Toni (Emmanuelle Bercot) prisimena dešimt metų trukusią savo aistros, laimės ir pavydo istoriją. Jos jausmų ir prisiminimų objektas – restorano savininkas ir bonvivas Džordžio (Vincent Cassel). Ištiekti prancūzų kino nostalgijos filme ras

„Blogi įpročiai“

visas klišes: nesibaigiančius pokalbius prie stalo (ne tik apie maistą), santykių aiškinimąsi, nepavykusias savizudybes, narkotikus, erotiką ir moters svajones pagaliau rasti savo karalių, net jei jis labiau primena savim patenkintą varlę, apsimitančią princu.

Esu Šaltojo karo laikų šnipų romanų ir jų ekranizacijų gerbėjas, todėl pasinersiu į kitokius prisiminimus. Britų aktoriaus ir režisieriaus Kennetho Branagh 2013 m. filmas „Džekas Rajanas. Šešėlių užverbuotas“ (LNK, šįvakar, 9 d. 21 val.) sukurtas pagal Tomo Clancy romaną. Jo veikėjas Džekas Rajanas (Chris Pine) atvyksta į Maskvą patikrinti vienos kompanijos finansinių operacijų. Kompanija priklauso rusų milijardieriui, narkomanui, alkoholikui ir patriotui Viktorui Čerevinui (Branagh), jį remia vyriausybė. Netrukus Džeką kažkas bando nužudyti ir šis pagaliau supranta, kad jo misija – išgelbėti pasaulį nuo tarptautinio sąmokslu.

Rogero Donaldsono 2014 m. filmo „Lapkričio žmogus“ (TV3, 11 d. 22.30) veikėjas – buvęs CŽV agentas Piteris (Pierce Brosnan) – taip pat atsiduria tarptautinės intrigos epicentre. Buvęs jo vadovas mėgina kištis į Rytų Europos vidaus politiką, todėl šantažuodami kandidatą į Rusijos prezidentus bando į valdžią „prakišti“ savo žmogų. Tačiau Piteris viską supranta ir neleis pasauliui atsidurti ant bedugnės krašto.

Billas Grangeris, pagal kurio romaną sukurtas šis filmas, – Iano Flemingo epigonas, todėl užuominos į Džeimso Bondą nestebina, juolab kad šį populiariosios kultūros personažą taip pat kadaise vaidino Brosnanas. Stebina kita. Kaip greit propagandos didvyriai sugeba pakilti iš bibliotekų, kapų ar kitokių istorijos užkampų ir tęsti savo nesibaigiančią kovą. Kartais net lietuviškame Seime.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Trumpos recenzijos

Vienu sakiniu: švėšk šeimą

„Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti“, rež. David Yates, Didžioji Britanija, JAV

Pamenu, pykau, kad britas Davidas Yates'as paskutines „Hario Poterio“ dalis pavertė eiline prėska juoda koše, kurią vieni pateisino tuo, jog, suprask, Haris bręsta, todėl ir filmai turi darytis rimtesni, tamsesni, su daugiau siaubo elementu, labiau „suaugėliški“, bet šiaip ar taip, aišku viena – su šiuo režisieriumi pasikeitė *poterados* estetika, kurią jis ir toliau sėkmingai daugina mažojo burtininko priešistorėje

„Fantastiniai gyvūnai...“, – pasakoje apie amžiną gėrio ir blogio kovą, kurioje gėriui atstovauja iš Stepheno Hawkingo vaidmens vis dar neišsivaduojantis Eddie Redmayne'as su palyda, o blogiui – Colinas Farrellas, nelabai susigaudantis, kaip jis čia atsidūrė ir pagal kokias taisykles reikia žaisti, taip pat kylanti žvaigždė Ezra Milleris, apie kurio *keviniską* žvilgsnį, tikiu, dar bus progų pakalbėti ir ateityje.

„Geras berniukas“, rež. Oksana Karas, Rusija

Gaila, „Skalvijoje“ nebeliko „Naujojo Rusijos kino dienu“, nebėgali kasmet patikrinti, kas įdomaus vyksta rusų kine (o vyksta tikrai: čia nekalbu apie *blokbasterius* ir Holivudą mėgdžiojančias rusų

komedijas), todėl apie paprastą paauglį Nikolajų, jo šeimą ir mokyklinius įsimylėjimus pasakojantis „Geras berniukas“, labai netikėtai įkliuvęs į „Forum Cinemas“ repertuarą ir ten pasimetęs tarp *fantastinių žvėrių, kito pasaulio ir dviejų vandenynų*, gražina to kitokio, intelektualesnio, rusų kino skonį ir čia pat išteisina pastaraisiais metais nepelnytai sukompromituotą „rusų komedijos“ žanrą.

„Naujienos iš Marso planetos“, rež. Dominik Moll, Prancūzija, Belgija

Dominikas Mollis naujoje komedijoje kasa duobę normalumui, o paskui įstumia į ją pagrindinį herojų Filipą, patogų gyvenimą užsitikrinusį vidutinio amžiaus *baltąjį europietį*, kurį pradeda nervinti visi iš eilės – sūnus vegetaras, mokslukė dukra, susireikšminusi menininkė sesuo, įkyrus kolega, senukas kaimynas, idiotas praeivis, nesurenkantis šuns „reikaliukų“: žmonės, su kuriais kiekvienas iš mūsų susiduriame gyvenime, todėl susitapatinti su Filipu ir jį suprasti nebus sunku, be to, režisierius, laimė, ne tik juokina, bet tą darydamas įstato ir „antrąjį dugną“ – minčių apie šiuolaikinį taisyklių ir korektiškumo varžomą pasaulį (Europą),

kuriame norėdamas išgyventi turi tapti šiek tiek bepročiu.

„Šeimos šventė“, rež. Szabolcs Hajdu, Vengrija

Šį filmą reiktų greituoju būdu įtraukti į mokomąsias programas idėjų badą kenčiantiems dramaturgijos studentams bei dėl pinigų stygiaus nė iš vietos nepajudantiems ir besiskundžiantiems jauniems režisieriams, kaip pavyzdį, jog kiną galima kurti turint 120 tūkstančių eurų: tereikės nuosavo buto, dukros, draugų ir savęs, kaip pagrindinio aktoriaus, kuris filme vaidins krizę išgyvenantį vidutinio amžiaus Farką, sakytume, tipišką šiuolaikinį vyrą: nepatenkintą gyvenimu, negalintį pakęsti mažamečio sūnaus, nemylintį žmonos, besibjaurintį jos gimine, tačiau labiausiai, matyt, savimi – juk apie tokius šiandien pasakoja ne vienas festivalinis filmas, beje, lietuviškieji „Narcizas“ ir „Senekos diena“ – taip pat.

„Gimme Danger“, rež. Jim Jarmusch, JAV

Jei ne Jimas Jarmuschas, pasakojimas apie Iggy Popą ir „The Stooges“, tikėtina, būtų buvęs nuobodesnis, tačiau būtent režisierius, geras dainininko bičiulis, filmavęs pastarąjį „Negyvėlyje“ ir „Kavoje

ir cigaretėse“, filmą kilsteli aukščiau „kalbančių galvų“ dokumentikos ir korektiško objektyvumo, nuo kurio kenčia *n* (amerikietiškos) dokumentikos, – į lygį, kuriame netrūksta humoro, sąmojo, chuliganizmo ir neblėstančios meilės rokenrolui: ne tik ant scenos, bet ir gyvenime.

„Šaunusis kapitonas: gyvenimas be taisyklių“, rež. Matt Ross, JAV

Istorija apie *New Age* ideologijoje užstrigusį Beną ir šešis jo vaikus, gyvenančius miške, yra tipiškas šiuolaikinis amerikiečių nepriklausomojo kino filmas, tokio, kuris kadaise daug žadėjo, tačiau dabar tik reprodukuoja vienodus pasakojimus apie nelaimingas vidurinės klasės priemiesčių šeimas, keistuolius infantilus ir *hipsterius* paauglius, paskui nusitrenkia iki Sandanso, laimi kokį nors antraplanį prizą ir gauna keturias žvaigžduotes ant plakato – žodžiu, „Šaunusis kapitonas“, nors ir pasiūlo neva kitokius personažus, eilinio amerikiečio akiai egzotiškus radikalus, galiausiai sugroja tą pačią sentimentalią melodiją apie tai, jog nesvarbu, kaip sunku ir ką kalba aplinkiniai, svarbu nepamiršti šeimos, na, ir dar siekti savo svajonių.

GEDIMINAS KUKTA

„Naujienos iš Marso planetos“

Parodos

VILNIUS
Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Paroda „Jurgio Baltrušaičio rankraščiai: visiems ir niekam“
Paroda „Juzeliūno kabinetas: modernėjan-tis lietuviškumas“, skirta kompozitoriaus 100-osioms gimimo metinėms iki 11 d. – paroda „Algis Skačkauskas (1955–2009). Tapyba“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
XVI tarptautinės Vilniaus tapybos trienalės „Nomadiški vaizdai“ paroda
Paroda „Prijaukinta gamta. XVIII–XXI a.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus
Naujasis arsenalas
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė
Advokato dr. Jauniaus Gumbio Lietuvos dailės kolekcijos kūrinių paroda „Surinkta ir išsaugota“

Senasis arsenalas
Arsenalo g. 3
Vienuoliktoji respublikinė medalių trienalė

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija iki 17 d. – XIX tarptautinės Vilniaus eksli-brisų bienalės darbų paroda
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
Paroda „Piligrimų ženklai. Archeologiniai pamaldumo Marijai įrodymai viduramžių Gdanske“

Vilniaus dailės akademijos galerijos
Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Linos Jonikės paroda „Paslaptys“ iki 18 d. – Gintaro Makarevičiaus tapybos paroda „Pasidavimas“
Tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
nuo 9 d. – Jelenos Škulienės paroda-ty-rimas „Simply complicated“

Parodinė erdvė „Krematoriumas / Meno krosnys“
Maironio g. 6, II vidinis kiemas
iki 14 d. – Giedriaus Jonaičio skaitme-ninės grafikos paroda „Autoportretas iš nugaros“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinyš“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Telšių galerija
Kęstučio g. 3
nuo 9 d. – Eglės Čėjauskaitės-Gintalės paroda „Balsai ir daiktai“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
Gabrielio Lesterio paroda „Devynių dienų savaitė“
Šiaurės ir Baltijos šalių šiuolaikinio meno paroda „(Ne)regimos svajos ir srovės“
Paroda „Seklus, greitas ir dar neįvardintas“ (iš ciklo „JCDecaux premija“)

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Paroda „Talino grafikos trienalė. Nugalėtojai“

„Prospekto“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
Svajonės ir Pauliaus Stanikų paroda „Ura-ganas Theresa“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Ramūno Danisevičiaus fotoparoda

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1/13
iki 13 d. – Elenos Balsiukaitės kūrybos paroda „Dedikacija Anai F.“

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
Gia Ram personalinė tapybos paroda

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
iki 10 d. – paroda „Nežinoma dailė. Lietu-vos dailininkų sąjungos dailės kolekcijos bruožai“
Aleksandro Vozbino tapyba

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
iki 10 d. – Kęstučio Grigaliūno paroda „Žai-dimų galerija“

Galerija AV17
Aušros Vartų g. 17
Eglės Lekevičiūtės paroda „Paviršius“

Jono Meko vizualiųjų menų centras
Malūnų g. 8
Ramūno Paniulaičio (1957–1982) kūryba

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 10 d. – Jono Butkevičiaus tapybos paroda „Spalvų magija“

Projektų erdvė „Sodų 4“
Sodų g. 4
iki 17 d. – Arturo Bumšteino performansas „Vieno garso istorija“

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
Rūtos Eidukaitytės paroda

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija „Vėjas“
Vilniaus g. 39 / 6
Paroda „Angelai“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10/2
Lenkų tapytojo, grafiko, skulptoriaus, poeto, rašytojo bei scenografo Andrzejaus Stru-millo tapybos paroda „Psalmės“
Paroda „Pasaulio tautų teisuoliai“

Aistės Kisarauskaitės galerija „Trivium“
Vilkpėdės g. 7–105
iki 10 d. – Alinos Melnikovos tapybos paroda „Dare or Dear / Kempinė ir tėkmė“

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija
Šv. Jono g. 11
Boriso Konstantinovo Taskovo fotografijos
Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Mindaugo Lukošaičio piešiniai

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
iki 16 d. – Lietuvos analoginės fotografijos asociacijos trečioji paroda

M.K. Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
Algimanto Švėgždos paroda „Rudens ir žie-mos meditacijos“

S. Vainiūno namai
A. Goštauto g. 2-41
Irenos Antaninos Suveizdienės tapyba iki 13 d. – Linkuvos specialiosios mokyklos mokinių darbų paroda

Vlado Vildžiūno galerija
Lobio g. 6a
iki 15 d. – Martyno Lukošiaus skulptūrų paroda „Liberal Minds“

Vaidilos teatras
A. Jakšto g. 9
iki 18 d. – Dalios Skridailaitės personalinė paroda „Gray portretai“

Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia
Trakų g. 9
Giedrės Bardzilauskės keramika

Kūrybinių industrijų centras „Pakrantė“
Valakampiai, Vaidilutės g. 79
Donato Jankausko skulptūros

KAUNAS
Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Paroda „Užburtas vienaragio: Janas Eus-tachyjus Kossakowskis. Tapyba, piešiniai, smulkioji skulptūra“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Parodos „Gyvenimas skulptūroje. Žakui Lipšicui – 125“; „Kolekcija: Belgija–Lietuva. Belgijos dailė iš Nacionalinio M.K. Čiurlio-nio dailės muziejaus rinkinių“
nuo 10 d. – Japonijos meno paroda „Tokos-hie (Amžinybė)“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
6-osios tarptautinės akvarelės bienalės „Baltijos tiltai“ paroda „Kryptys ir iššūkiai“
„Lūžio kartos“ mokytojas – Alfonsas Vilpišauskas
XVI tarptautinės Vilniaus tapybos trienalės „Nomadiški vaizdai“ paroda

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Paroda „Paletė ir gyvenimas“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Sigitos Dackevičiūtės, Ramunės Staškevi-čiūtės ir Aistės Juškevičiūtės paroda „Ben-dra zona I“
Zinaidos Dargienės paroda „Laimos tinklas“

Kauno fotografijos galerija
Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2
Juozo Budraičio paroda „Mano Paryžius“
VDU menų galerija „101“
Muitinės g. 7
Paroda „Modernūs Kauno kurortai tarpu-kariu, 1918–1940“

KLAIPĖDA
Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Paroda „Tradicijos ir naujovės. Taikomoji dailė ir dizainas iš Lietuvos dailės muziejaus rinkinių“
Paroda „Gyvoji gamta dailėje. XVII–XX a. I pusė. Iš Lietuvos dailės muziejaus rinki-nių ir Andrejaus Balykos kolekcijos“
Paroda „Vytautas Kašuba (1915–1997). Ne-matyti piešiniai“

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki 11 d. – paroda „(Ne)fotografinis laukas. 1988–1995“

„7md“ rekomenduoja

Muzika

Gruodžio 10 d. Vilniaus kongresų rūmuose laukia reikšmingas įvykis – kompozitoriaus Juliaus Juzeliūno 100-mečiui skirtas operos „Žaidimas“ (1967) pastatymas, kurio ėmėsi Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius ir režisierius Nerijus Pe-trokas. J. Juzeliūno opera „Žaidimas“ scenos šviesą išvys po ilgos pertrau-kos – pirmą ir kol kas vienintelį kartą ji buvo atlikta 2007-aisiais. Pagal F. Dürrenmatto apsakymą parašytame librete perteikiamas savotiškas žaidimas – su sąžine, su gyvenimu, su žmonėmis. Atskleidžiamą itin ak-tuali šiuolaikinėje visuomenėje moralinės atsakomybės už savo veiksmus problema, kaip vidutinio žmogaus sąmonė ir pašmonė, aplinkybių vei-kiamą šiandieniniame prieštaringame pasaulyje, veda asmenybę į dvasinę tragediją. Scenoje pagrindinius vaidmenis atlieka operos solistai Tadas Girininkas, Mindaugas Zimkus, Rafailas Karpis, Arūnas Malikėnas, Egi-dijus Dauskurdis, Jovita Vaškevičiūtė, Lina Dambrauskaitė, dalyvauja Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis).

Teatras

Gruodžio 13, 14 d. 18.30 val. Valstybiniame Vilniaus mažajame teatre pristatoma režisieriaus Pauliaus Ignatavičiaus premjera „Europiečiai“ pa-gal Aischilo dramą „Maldautojos“. Yra žinoma, kad „Maldautojos“ buvo pirmoji drama iš Aischilo tetralogijos. Dviejų neišlikusių tragedijų „Da-naidės“, „Egiptiečiai“ ir satyrinės dramos „Amimonė“ siužetai įkvėpė spek-taklio dramaturgą Andrių Jevsejevą prakalbinti graikiškojo Olimpo dievus moderniosios literatūros tekstais, nūdienos Lietuvos politikų išmintimi.

Klaipėdos skyriaus tęstinis fotografijos projektas „KITI 7“ ir „Photobookshow“ fotografijos savileidybos knygų kolekcija iš Didžiosios Britanijos; Roko Pralgausko personalinė fotografijų paroda „Lagaminas“

Galerija „si:said“
Galinio Pylimo g. 28
Vytauto Kumžos paroda

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
Sofijos Kanaverskytės paroda

„Herkaus galerija“
Herkaus Manto g. 22
nuo 9 d. – Kristinos Ancutaitės ir Linos Dū-daitės paroda „Namai esi Tu“

Klaipėdos etnokultūros centras
Daržų g. 10
Eglės Pečiurienės paroda

ŠIAULIAI
„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
iki 12 d. – Aldžio Klavinio (Liepoja) tapybos paroda „Visada kelyje“
nuo 13 d. – Vytauto Šerio (1931–2006) paroda

PANEVĖŽYS
Dailės galerija
Respublikos g. 3
iki 11 d. – Stasio Povilaičio fotoparoda
Fotografijos galerija
Vasario 16-osios g. 11
Projekto „Vėjai 2016“ baigiamoji paroda

Spektakliai

VILNIUS
Nacionalinis operos ir baletto teatras
9 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas
10 d. 12, 15 val. *Kamerinėje salėje* – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. – J.M. Jauniškis
10 d. 18.30 – G. Verdi „TRAVIATA“. Dir. – R. Šervenikas
14 d. 18.30 – „TRISTANAS IR IZOLDA“ (pa-gal R. Wagnerio muz.). Dir. – M. Barkauskas
15 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – M. Barkauskas
Nacionalinis dramos teatras
9 d. 19 val. – PREMJERA! Pojūčių spektaklis „PIRMAPRADIS“ (pagal C.G. Jungo biogra-fiją ir idėjas). Rež. – K. Žernytė

9–11 d. – festivalis „Vilniaus lapai 2016“
14 d. 18.30 – H. Ibseno „VISUOMENĖS PRIEŠAS“. Rež. – J. Vaitkus
16 d. 18.30 – „KOSMOSAS+“. Rež. – K. Dehlholm („Hotel Pro Forma“)
Mažoji salė
11 d. 16 val. – W. Shakespeare'o „TIMONAS“. Rež. – K. Gudmonaitė
13 d. 19 val. – „LAIŠKAI Į NIEKUR“ (R.M. Rilke’s, M. Cvetajevos ir B. Paster-nako laiškų motyvais). Rež. – B. Mar
14 d. 19 val. – „LEDO VAIKAI“. Rež. – B. Mar
15 d. 19 val., 16 d. 14 val. – M. von Mayen-burgo „KANKINYS“. Rež. – O. Koršunovas
Studija
16 d. 17, 19 val. – „AKMUO. VANDUO. GE-LUONIS“. Rež. – K. Žernytė

Vilniaus mažasis teatras
10 d. 14, 16 val. – „KELIONĖ BE BAGAŽO“. Rež. – B. Latėnas
13, 14 d. 18.30 – PREMJERA! „EUROPIEČIAI“ (pagal Aischilo dramą „Maldautojos“ ir ki-tus antikos tekstus). Rež. – P. Ignatavičius, scenogr. ir kost. dail. – G. Palekaitė, judesio rež. – A. Kahnas (JAV). Vaidina D. Ciunis, T. Gryn, A. Kiškytė, I. Kvietkutė, E. Latė-naitė, G. Latvėnaitė, E. Mikulskis, I. Pat-kauskaitė ir kt.
15 d. 18.30 – N. Erdmano „SAVIŽUDIS“. Insc. aut. – T. Stirna, rež. – G. Tuminaitė
16 d. 18.30 – „MUZIKINIS KABARETAS II“ (organizatorius VšĮ „Sostinės renginiai“)

Valstybinis jaunimo teatras
Didžioji salė
10, 11 d. 17 val. – PREMJERA! M. Nastaravi-čiaus „PASIRINKIMAS“. Rež. – V. Bareikis
14 d. 18 val. – B. Brechto „GERAS ŽMOGUS IŠ SEZUANO“. Rež. ir komp. – V. Bareikis
16 d. 18 val. – P. Zelenkos „NYKSTANČIOS RŪŠYS“. Rež. – R.A. Atkočiūnas
Salė 99
10 d. 12 val. – „KAKĖ MAKĖ IR PAVOGTAS LAIKAS“ (pagal L. Žutautės knygą). Insc. aut. ir rež. – V. Kuklytė (Salė 99)
11 d. 12, 14 val. – „KAKĖ MAKĖ“ (pagal L. Žu-tautės knygas vaikams). Insc. aut. ir rež. – V. Kuklytė (Salė 99)
15 d. 18 val. – C. Murillo „TAMSOS ŽAIDI-MAS“. Rež. – D. Rabašauskas (99 salė)

Rusų dramos teatras
9 d. 18.30 – PREMJERA! A. Čechovo „MEŠKA“. Rež. – K. Krasilnikovaitė

10 d. 18.30 – N. Gandževi „SEPTYNIOS GRAŽUOLĖS“ . Rež. – J. Vaitkus

11, 18 d. 12 val. – PREMJERA! A. Puškino „PASAKA APIE CARĄ SALTANĄ“ . Rež. – P. Vasiljevas

11 d. 16 val. – V. Nabokovo „CAMERA OBS-CURA“ . Rež. – S. Varnas

11 d. 18.30 – „ROMEO IR DŽULJETA“ (pagal W. Shakespere'o pjesę). Rež. ir choreogr. – P. Uray (Vengrija)

14 d. 19 val. – PREMJERA! „UGNIES PA-GAUTI“ (šiuolaikinio baleto spektaklis pagal D. Popperio, M. de Fallos, P. de Sarasate's, G. Sollima, N. Rimskio-Korsakovo, J. Strausso, A. Chačaturiano muziką). Choreogr. – M.S. Šimulynaitė („Baltijos baleto teatro“ ir ansamblio „Regnum musicale“ projektas)

15 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „KARALIUS LYRAS“ . Rež. – J. Vaitkus

16 d. 18.30 – I. Vyrypajevo „DREAMWORKS“ (su lietuviškais titrais). Rež. – G. Surkovas

Vilniaus teatras „Lėlė“

Didžioji salė

11 d. 12 val. – PREMJERA! S. Gedos „DAINUOJANTIS IR ŠOKANTIS MERGAITĖS VIEVERSĖLIS“ . Rež. – A. Mikutis

Mažoji salė

10, 11 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „BALTOS PASAKOS“ . Rež. – N. Indriūnaitė

KAUNAS

Nacionalinis Kauno dramos teatras

9 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREM-JERA! Th. Manno „FJORENCA“ . Rež. – J. Vaitkus

10 d. 18 val. *Ilgojoje salėje* – H. Ibseno „KAI MIRĖ NUBUSIM“ . Rež. – M. Klimaitė

11 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakima-vičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė

11 , 16 d. 18 val. *Rūtos salėje* – D. Loher „KLAROS SANTYKIAI“ . Rež. – R. Atkočiūnas

13 d. 18 val. *Rūtos salėje* – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“ . Inscenizacijos aut. ir rež. – A. Sunklodaitė

14 d. 14 val. *Didžiojoje scenoje* – „MECHANINĖ ŠIRDIS“ (pagal M. Malzieu romaną „Mechaninė širdis“). Rež. – A. Areima

Kauno valstybinis muzikinis teatras

9 d. 18 val. – F. Wildhorno „KARMEN“ (muziklas pagal P. Mérimée romaną). Rež. – K. Jakštas, muzikos vad. ir dir. – J. Janulevičius

10 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLĖ“. Dir. – V. Visockis

11 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. – J. Janulevičius

11 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

14 d. 12, 17 val. – A. Jasenkos „DRYŽUOTA OPERA“. Rež. – V. Martinaitis, dir. – V. Visockis, dail. – G. Brazytė, choreogr. – V. Grabštaitė

15, 16 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. – J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras

14, 15 d. 10, 12 val. – PREMJERA! D. Bisseto „MEGZTINIS“. Rež. – G. Aleksa

Kauno mažasis teatras

9 d. 19 val. – N. Kino „ŽMOGUS, SKAITAN-TIS JŪSŲ MINTIS“ . Rež. – N. Kinas

16–31 d. 10, 12, 14, 16 ir 18 val. – U. Šimuly-naitės „KOTONAI PARYŽIUJE“ . Rež. – R. Kimbraitė

16 d. 18 val. – F. Rame, D. Fo „LAISVOJI PORA“ . Rež. – R. Januškevičūtė, A. Baniūnas

Kauno lėlių teatras

10 d. 11 ir 13 val., 11 d. 11 val. – „ŽAISLIUKO ISTORIJA“. Aut. ir rež. – R. Bartninkaitė

11 d. 12 val., 17, 18 d. 14 val. – E. Drungytės „KALĖDŲ SAULĖ“. Rež. – A. Žiurauskas

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis dramos teatras

10 d. 18.30, 11 d. 17 val. *Mažojoje salėje* – E. De Filippo „KALĖDOS KUPJELŲ NA-MUOSE“ . Rež. – P. Gaidys

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

9 d. 18.30 – J. Strausso valsai ir polkos

10 d. 18.30 – D. Goggino „ŠONUOLYNAS“

11 d. 12 val. – B. Pavlovskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“

13 d. 12 val. B. Pavlovskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“

16 d. 18.30 – Naujametinis varjetė

ŠIAULIAI

Valstybinis Šiaulių dramos teatras

9 d. 18 val. – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumą-Vaižgantą). Rež. – J. Vaitkus

10 d. 18 val. – T. Williamso „GEISMŲ TRAMVAJUS“ . Rež. – A. Latėnas

11 d. 12 val. – PREMJERA! A. de Saint-Exuperi „MAŽASIS PRINCAS“ . Insc. aut. ir rež. – Š. Datenis

11 d. 18 val. – C. Goldoni „VIEŠBUČIO ŠEIMININKĖ“ . Rež. – R. Steponavičūtė

16 d. 18 val. – „VARDAN TOS...“ (pagal P. Vaičiūno dramą „Patriotai“). Rež. – A. Giniotis

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

9 d. 18 val. – K. Zanussi „HYBRIS (PUI-KYBĖ)“ . Rež. – K. Zanussi

10 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTIŠKAS SA-VAITGALIS“ . Rež. – A. Kėleris

11 d. 18 val. – A. Čechovo „ROTŠILD SMUIKAS“ . Rež. – M. Cemnickas

14 d. 12 val. – PREMJERA! V. Kupšio „AR PA-ŽŪSTI KALĖDŲ SENELĮ?“ . Rež. – V. Kupšys

14 d. 18 val. – S. Aleksijevič „ČERNOBYLIO MALDA“ . Rež. – L.M. Zaikauskas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

9 d. 17 val. *Kauno raj. Panemunės Šv. Mato gimnazijoje* – V. Povilionienė (dainininkė) ir P. Vyšniauskas (saksofonas)

10 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – simfoninės muzikos koncertas „Rapsodija fortepijonui ir orkestrui“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistas L. Geniušas (fortepijonas). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje G. Bizet, P. Čaikovskio, M. Ravelio kūriniai

11 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – vokalinės muzikos koncertas „Noktiurnas“. R. Kudriašovas (baritonas), G. Muralytė-Eriksonė (fortepijonas). Programoje B. Britteno, G. Mahlerio, R. Schumanno kūriniai

14 d. 11 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – edukacinis koncertas „Planeta – orkestras“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – M. Barkauskas. Dalyvauja muzikologė J. Skiotytė-Norvaišienė

15 d. 18 val. *Šiaulių Laiptų galerijoje* – festivalis „Verbum Musicale“. „Meilės lyrika“. Ansamblis „Musica humana“. Solistė S. Liamo (sopranas). Eiles skaitys aktorė D. Michelevičūtė

VILNIUS

Kongresų rūmai

10 d. 19 val. – J. Juzeliūno opera „Žaidimas“. Atlieka solistai T. Girininkas, M. Zimkus, R. Karpis, A. Malikėnas, E. Dauskurdis, J. Vaškevičūtė, L. Dambrauskaitė, Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir.

P. Bingelis), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. G. Rinkevičius). Dir. – G. Rinkevičius. Rež. – N. Petrokas

11 d. 12 val. – Vilniaus miesto jaunučių chorų festivalis „Šviesa“

16 d. 19 val. – A. Paley (fortepijonas), Lietu- vos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius. Programoje L. Berns- teino, G. Gershwino kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia

11 d. 17 val. – „Dainuok man tango“. Atlikė- jai E. Sašenko (vokalas), N. Bakula (akor- deonas), Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Dir. – D. Katkus. Programoje A. Piazzolos, C. Garde- lio ir kt. kūriniai

14 d. 19 val. – koncertas „Vėrinys Kalė- doms“. Atlikėjai A. Kriškčiūnaitė (sopranas), L. Jonutytė (mecosopranas), A. Rubežius (tenoras), I. Misiūra (bosas), styginių kvin- tetas: A. Litvaitytė (I smuikas), N. Kižienė (II smuikas), V. Raškevičūtė- Gelgotė (altas), D. Leigienė (violončelė), R. Šlekaitis (kontrabosas). Vakaro vedėjas V. Pauliukaitis

15 d. 19 val. – „Nuo Romos iki Rio per vieną naktį“. Atlikėjai A. Palmisani (vokalas, gi- tara, klavišiniai, Italija), G. Prado (vokalas, perkusija, Brazilija), R. Rančys (saksofonas, fleita, melodika), G. Svilas (bosinė gitara), G. Stankevičius (mušamieji)

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

S. Vainiūno namuose

9 d. 17 val. – „Skamba fleitos“. Dalyvauja Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzi- kos mokyklos mokytojos E. Musteikienės fleitos klasės mokiniai. Koncertmeisteris A. Šlaustas

14 d. 17.30 – Trečiadienio vakaras koncer- tas. Muzikuoja Nacionalinės M.K. Čiurlio- nio menų mokyklos mokytojos ekspertės G. Vitėnaitės ir mokytojo A. Šilalės smuiko klasės mokiniai. Koncertmeisteriai A. Jur- kūnienė, J. Kaminskienė ir A. Vizbaras

15 d. 17 val. – Vilniaus Algirdo muzikos mok- yklos smuiko mokytojos metodininkės A. Dainienės mokinių kalėdinis koncertas

16 d. 18 val. – „Muzikinės Kalėdos“. Daly- vauja Vilniaus „Lyros“ muzikos mokyklos mokytojos R. Bagotyrienės fortepijono klasės mokiniai

11 d. 14 val. *Vilniaus arkikatedroje bazili- koje* – sakralinės muzikos valanda „Sekma- dienio muzika“. Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos choras

„Viva voce“ (vad. V. Katinienė ir R. Katinas), A. Kriškčiūnaitė (sopranas), D. Šakenytė (vargonai)

KAUNAS

Istorinė Lietuvos Respublikos Prezidentūra

9 d. 16 val. – Kauno I muzikos mokyklos jaunųjų talentų koncertas iš adventinių koncertų ciklo „Iš širdies į širdį“. Istorikės J. Minelgaitės pasakojimas „Šurmulys ne tik per Kalėdas: apie dirbančius žmones ir jų klientus tarpukario Kaune“

Vakarai

VILNIUS
Nacionalinė dailės galerija

13 d. 20 val. – Architektūros [pokalbių] fondo ciklo „Pinigai“ paskaita „Neforma- lus: nuo *besitzerhaus* iki Airijos provincij- os“. Pranešėjas architektas D. Stevensas

Čiurlionio namai

10 d. 15 val. – adventinė programa „Vidury lauko grūšale stovi...“. Dalyvauja etnomu- zikologė V. Merkytė

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

2017 : romanas / Olga Slavnikova ; iš rusų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma lit- tera, 2016 (Kaunas : Spindulio sp.). – 485, [2] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-2586-1 (įr.) : [12 Eur]

Amazoniada / Mykolas Vaitkus ; sudarė Kristina Sakalavičūtė ; parengė Kristina Sakala- vičūtė, Giedrė Olsevičūtė ; Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. – Vilnius : Lie- tuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2015 (Vilnius : Petro ofsetas). – 262, [1] p. : faks., portr.. – (Lietuvių tekstologijos studijos = Lithuanian studies in textual scholarship, ISSN 1822-9565. Serija B: moksliniai leidimai = Series B: scholarly editions / redaktorių kolegija: Mikas Vaicekauskas (vyr. redaktorius) ; 1). – Santr. angl.. – Tiražas [500] egz.. – ISBN 978-609-425-148-1 (įr.)

Aukso mintys : [posakiai, aforizmai, sentencijos]. – Vilnius : Aktėja [i.e. AKTĖJA leidyba, prekyba], [2016] (Vilnius : Spauda). – 317, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 1400 egz.. – ISBN 978-9955-21-442-7 (įr.)

Colloquia / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; redaktorių kolegija: Jūratė Sprin- dytė (vyriausioji redaktorė) ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institu- tas, 2016. – ISSN 1822-3737

Nr. 36. – 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 167, [1] p.. – Santr. angl.

Kristijono Donelaičio reikšmės : straipsnių rinkinys / sudarė Mikas Vaicekauskas. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 547, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Santr. angl.. – Tiražas [400] egz.. – ISBN 978-609-425-176-4 (įr.)

Linksmos istorijos apie Tilį Ulenšpygelį, gimusį Braunschveigo žemėje = *Ein kurtzweilig Lesen von Till Ulenspiegel, geboren aus dem Land zu Braunschweig* / iš vokiečių žemaičių kalbos vertė Liu- cija Citavičūtė. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 269, [1] p. : iliustr.. – (Viduramžių biblioteka / rengimo komisija: Jadvyga Bajarū- nienė ... [et al.], ISSN 1648-6412 ; 12). – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-609-425-179-5 (įr.)

Marcelijus : atsiminimai apie Marcelijų Martinaitį / sudarytojai Giedrius Genys ir Fausta Radzevičūtė. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 458, [2] p. : iliustr., faks.. – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-609-425-175-7

Nuostabioji draugė : [romanas] / Elena Ferrante ; iš italų kalbos vertė Ieva Mažeikaitė-Fri- gerio. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Kaunas : Spindulio sp.). – 318, [2] p.. – Ciklo „Neapolie- tiška saga“ 1-oji knyga. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-2614-1 (įr.) : [9 Eur 22 ct]

Švyturys tarp dviejų vandenynų : romanas / M.L. Stedman ; iš anglų kalbos vertė Zita Ma- rienė. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 323, [3] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1025-6 (įr.) : [8 Eur 18 ct]

Tavo antras gyvenimas prasideda supratęs, kad gyveni tik kartą : romanas / Raphaëlle Gior- dano ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Kaunas : Spindulio sp.). – 219, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-2585-4 (įr.) : [7 Eur 11 ct]

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Fėjų sodo kuždesiai : [pasakos] / [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė Pilar Campos]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2016] (Spausd. Kinijoje). – 61 p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-638-4 (įr.)

Kai stebuklais lijo : geros senos pasakos / [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė Javier Ina- raja]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2016] (Spausd. Ispanijoje). – 249, [4] p. : iliustr.. – Tira-žas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-655-1 (įr.)

Karalaičių laimės paslaptis : [pasakos] / [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė Pilar Campos]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2016] (Spausd. Kinijoje). – 61 p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-639-1 (įr.)

Kur Garis? : [pasakaitė] / užrašė David Lewman ; iliustravo Barry Goldberg ; pagal Aaron Springer ir Paul Tibbitt scenarijų ; iš anglų kalbos vertė Živilė Bilotaitė. – Kaunas : Obuo- liukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], 2016 (Kaunas : Spaudos praktika). – 60, [4] p. : iliustr.. – Antr. p. ir virš. virš antr.: Nickelodeon. Kempiniukas Plačiakelnis. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-04-0115-6 (įr.)

Mano mažutės dienos : skaitiniai vaikams / sudarytoja Vilma Varkulevičienė ; [ilustravo Viktorija Ežiukas, Marija Smirnovaitė, Ieva Juknytė ir Asta Kulikauskaitė-Rastauskienė]. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : Standartų sp.). – 95, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 4500 egz.. – ISBN 978-609-01-2530-4 (įr.) : [9 Eur 52 ct]

Mėgintuvėlis Burbulų karalystėje : [pasaka su burbulų eksperimentais] / R. Česūnienė, L. Če- sūnas ; [ilustravo Ieva Vičienė]. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Vilnius : BALTO print). – 71, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-2597-7 (įr.) : [5 Eur 37 ct]

Moksleivių kūrybos almanachas. – Vilnius : Edukologija, 2013. – (įr.)

Nesėkminga iškyla / Annie Auerbach ; iliustracijos: ComicUp! ; iš anglų kalbos vertė Živilė Bilotaitė. – [Kaunas] : Obuoliukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], 2016. – [32] p. : iliustr.. – Virš. aut. nenurodyta. – Antr. p. ir virš. virš antr.: Tom and Jerry. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-04-0126-2 (įr.)

Nuotykių lobynas / [adaptavo Aurora Molina, Consuelo Delgado, Maria Asensio ... [et al.] ; [vertė Alfredas Steiblys] ; [ilustravo Francesc Rafols, Antonio Mainez, Guadalupe Guardia, Silvina Socolovskiy]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2016] (Spausd. Ispanijoje). – 469 p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-659-9 (įr.)

Pasakų rinktinė mažylėms ir mažyliams / [vertė Alfredas Steiblys] ; [ilustravo Guadalupe Guardia]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2016] (Spausd. Kinijoje). – 172, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-629-2 (įr.)

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.

LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Savaitės filmai

„Kalifornijos svajos“

Geras berniukas ****

Šis Oksanos Karas filmas Sočyje vykusiame „Kinotavr“ festivalyje šiemet laimėjo ir Didįjį, ir žiūrovų simpatijų prizus. Jame rodoma paprasto mokinio Kolio Smirnovovo gyvenimo savaitė. Kolia įsimyli anglų kalbos mokytoją, kažkas padega mokyklos priestatą su naujais kompiuteriais. Lieka kelios dienos iki mokyklos šventės, per kurias geras berniukas turi išsiaiškinti savo asmeninį gyvenimą, ištirti padegimą ir susitvarkyti santykius su tėvais. Vieną pagrindinių vaidmenų filme sukūrė Ieva Andrejevaitė, jos partneriai – Semionas Treskunovas, Konstantinas Chabenskis, Michailas Jefremovas, Anastasija Bogatyriova, Tatjana Dogileva, Irina Pegova (Rusija, 2016). (Vilnius)

Kalifornijos svajos ****

Debiutiniu filmu „Atkirtis“ išgarsėjęs Damienas Chazelle'as šįkart vėl kalba apie muziką ir kartu plečia tradicinio miuziklo ribas. Mia (Emma Stone) yra pradedančioji aktorė, ji dirba padavėja. Džiazo muzikantas Sebastianas (Ryan Gosling) groja kavinėje, kad pragyventų. Kai jų keliai susikirs, juos abu sujungs troškimas pagaliau daryti tai, apie ką visą laiką svajojo. Meilė suteiks jiems jėgų, bet kai karjera pradės klostytis, liks vis mažiau laiko ir jėgų vienas kitam. Beje, originalus filmo pavadinimas „La la land“ – žargoniškas neegzistuojančios vietos, svajonių šalies pavadinimas. Taip pat vaidina J.K. Simmonsas, Finnas Wittrockas, Tomas Everettas Scottas, Rosemarie DeWitt, Meagan Fay (JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Naktiniai gyvuliai ****

Prieš penkiolika metų Siuzan paliko Volkerį – ambicingą rašytoją, išgyvenantį nuolatinę kūrybos krizę. Dabar ji yra galerijos savininkė ir laiminga kito vyro žmona. Vieną dieną ji gauna Volkerio knygos rankraštį. Tai žiaurus trileris, kurį Siuzan suvokia kaip simbolišką kerštą už išsiskyrimą. Knygoje aprašomas matematikos profesoriaus Tonio ir jo šeimos gyvenimas. Abu filmo sluoksniai – realus gyvenimas ir knygos siužetas – nuolat persipina, susilieja. Knyga priverčia Siuzan išsiūreti į tamsą jos praetyje ir širdyje. Savo antrąjį filmą garsus madų kūrėjas Tomas Fordas sukūrė pagal Austino Wrighto romaną. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Amy Adams ir Jake'as Gyllenhaalas (JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Sąjungininkai ***

1942-iejį, Šiaurės Afrika. Žvalgybos karininkas Maksas (Brad Pitt) savo kelyje sutinka prancūzų Pasipriešinimo judėjimo ryšininkę Marianą (Marion Cotillard). Priešo užnugaryje ji vykdo mirtinai pavojingą misiją. Roberto Zemeckio filme taip pat vaidina Jaredas Harris, Simonas McBurney, Lizzy Caplan, Matthew Goode (JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Žemės drebėjimas ***

1988 m. gruodžio 7 d. Armėnijoje įvyko žemės drebėjimas, kurio epicentre atsidūrė beveik pusė šalies teritorijos. Buvo sugriauti Spitako, Leninakano, Kirovakano, Stepanavano miestai ir dar per 300 gyvenviečių. Žuvo 25 tūkstančiai žmonių, 19 tūkstančių liko neįgalūs, pusė milijono prarado pastogę. Sariko Andreasiano filme ši tragedija tapo dviejų veikėjų istorijos fonu. Konstantinas Berežnojus prieš daugelį metų sukėlė autokatastrofą, kurioje žuvo Roberto Melkoniano tėvai. Mažąjį Robertą priglaudė giminės, Konstantinas atsidūrė kalėjime. Po daugelio metų jie susitiks žemės drebėjimo dieną ir nepažinę vienas kito atsidurs tame pačiame gelbėtojų būryje. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Konstantinas Lavronenka ir Viktoras Stepanianus (Rusija, 2016). (Vilnius, Klaipėda)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, * – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

9–15 d. – Firmos kalėdinis balius (JAV) – 14.05, 16.30, 19.20, 21.45
 9–13, 15 d. – Naktiniai gyvuliai (JAV) – 13.10, 15.50, 18.30, 21.10; 14 d. – 13.10, 15.50, 18.30, 21.40
 9–15 d. – Kalifornijos svajos (JAV) – 12, 15, 18, 20.50
 10 d. – K. Sariaho „Tolimoji meilė“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
 15 d. – Šelmis-1. Žvaigždžių karų istorija (3D, JAV) – 19 val.
 9–14 d. – Kitas pasaulis: kraujo karai (JAV) – 11.10, 13.50, 16.05, 21.40; 15 d. – 11.10, 13.50, 16.05
 9, 11–13 d. – Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (D. Britanija, JAV) – 11.15, 12.15, 18.05; 10, 14, 15 d. – 11.15, 12.15
 9, 11–13 d. – Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (3D, D. Britanija, JAV) – 15.15, 21 val.; 10, 14, 15 d. – 15.15
 9–15 d. – Vajana (JAV) – 11.30, 16.40 (lietuvių k.); 9, 12–15 d. – 13.30; 10, 11 d. – 11.30, 13.30 (originalo k.)
 9–15 d. – Vajana (3D, JAV) – 14.05, 18.20
 Šaunusis kapitonas: gyvenimas be taisyklių (JAV) – 10, 12, 14 d 15.45, 21.15
 Žemės drebėjimas (Rusija) – 14, 16.30, 19, 21.30
 Sąjungininkai (JAV) – 16, 18.50
 Atvykimas (JAV) – 21.40
 10, 11 d. – Didysis šunų pabėgimas (Kanada, Ispanija) – 11.10
 9, 11, 13, 15 d. – Švyturys tarp dviejų vandenynų (D. Britanija, JAV, N. Zelandija) – 15.45, 18.30
 10, 11 d. – Troliai (JAV) – 11 val.
 9–12, 14 d. – Pjūklo ketera (JAV) – 18.40, 21.30; 13 d. – 18.40; 15 d. – 21.30
 9–15 d. – Ledynmetis: susidūrimas (JAV) – 11 val.
 Elfa (JAV) – 13.30
Forum Cinemas Akropolis
 9–15 d. – Firmos kalėdinis balius (JAV) – 13.40, 16.05, 18.50, 21.30
 Kalifornijos svajos (JAV) – 10.50, 14.30, 18.10, 21 val.
 Naktiniai gyvuliai (JAV) – 12.40, 15.10, 18.30, 21.20
 15 d. – Šelmis-1. Žvaigždžių karų istorija (3D, JAV) – 19 val.
 9–15 d. – Vajana (JAV) – 10.20, 11.50, 12.55, 15 val.
 9, 10, 12–15 d. – Vajana (3D, JAV) – 15.30, 17.40; 11 d. – 17.40
 9–15 d. – Kitas pasaulis: kraujo karai (JAV) – 14.40, 16.50, 21.40
 Žemės drebėjimas (Rusija) – 13.30, 15.55, 18.20, 20.45
 Atvykimas (JAV) – 19 val.
 Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (D. Britanija, JAV) – 10.40, 12.30; 11 d. – 10.40
 Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (3D, D. Britanija, JAV) – 15.45, 20.10
 Sąjungininkai (JAV) – 12.10, 17.30, 20.20
 10, 11 d. – Didysis šunų pabėgimas (Kanada, Ispanija) – 10.30
 10, 12, 14 d. – Pjūklo ketera (JAV) – 17.50
 9–15 d. – Troliai (JAV) – 10.10
 9, 11, 13 d. – Geras berniukas (Rusija) – 17.50
 9–15 d. – Išvirkščias pasaulis (JAV) – 10.10
 Namai (JAV) – 12.30

Skalvija

Režisieriaus A. Wajdos filmų retrospektiva
 9 d. – Viskas parduodama (Lenkija) – 17 val.
 9 d. – Panelės iš Vilko (Lenkija) – 21 val.
 10 d. – Dirigentas (Lenkija) – 15 val.
 10 d. – Žmogus iš marmuro (Lenkija) – 20 val.; 11 d. – 15 val.
 11 d. – Pažadėtoji žemė (Lenkija) – 20 val.
 9 d. – *Specialus seansas Tarptautinei žmogaus teisių dienai*. Motinos sūnus (dok. f., Anglija, Indija) – 19 val.
 10 d. – *Specialus seansas*. „Atvirkštinio kino eksperimentas“ – 18 val.
 12 d. – Šeimos šventė (Vengrija) – 15 val. (seansas senjoram); 14 d. – 19 val.; 15 d. – 21.10
 12 d. – Kalifornijos svajos (JAV) – 17 val.; 13 d. – 21.20; 14 d. – 17.10; 15 d. – 19.30
 12 d. – Sąjungininkai (JAV) – 19 val.; 13 d. – 19 val.; 15 d. – 17 val.
 13 d. – Naujienos iš Marso planetos (Prancūzija, Belgija) – 17 val.; 14 d. – 20.40
 11 d. – *Kino klasikos vakaras*. Dainuojantys lietuje (JAV) – 18 val.
Ciklas „Karlsono kinas“
 10 d. – Tamsta Varlius (Olandija, Belgija) – 13.30
 11 d. – Programa „Ir viso pasaulio negana“ – 13.30
Pasaka
 9 d. – Švyturys tarp dviejų vandenynų (D. Britanija, JAV, N. Zelandija) – 17.45
 9 d. – Nekaltosios (Lenkija, Prancūzija) – 20.15; 10 d. – 13.30, 19.30; 11 d. – 13.30, 19 val.; 12 d. – 18.15; 13 d. – 19 val.; 14 d. – 17.15, 19.15; 15 d. – 15, 20.15
 9 d. – Trumpametražių filmų naktis „Short Matters! 2016“ – 22.30
 9 d. – Kalifornijos svajos (JAV) – 19.30; 10 d. – 17 val.; 11 d. – 18.15; 12 d. – 20.30; 13 d. – 18.45; 14 d. – 18.30; 15 d. – 15.15
 9, 15 d. – Naktiniai gyvuliai (JAV) – 21.30; 10 d. – 20 val.; 11, 12 d. – 20.45; 13, 14 d. – 21 val.
 9 d. – (Ne)Tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 22.15; 11 d. – 17.30
 10 d. – Didysis šunų pabėgimas (Kanada, Ispanija) – 13 val.
 10 d. – Šaunusis kapitonas: gyvenimas be taisyklių (JAV) – 14.45; 14 d. – 17 val.
 10 d. – Sąjungininkai (JAV) – 21.45
 10, 11 d. – Vajana (JAV) – 15.45
 10 d. – Naujienos iš Marso planetos (JAV) – 18 val.; 11 d. – 17 val.; 12 d. – 18.45; 13 d. – 21.15; 15 d. – 17.15
 10 d. – Firmos kalėdinis balius (JAV) – 22 val.; 11 d. – 21.15; 14 d. – 21.30
 10 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 13.15; 12 d. – 19 val.; 13 d. – 17 val.
 10 d. – Florence (D. Britanija) – 15.15; 14 d. – 21.15
 10 d. – 2 naktys iki ryto (Suomija, Lietuva) – 17.15; 13 d. – 16.45; 14 d. – 19.30
 11 d. – Troliai (JAV) – 13 val.
 11 d. – „Gyvybinės jėgos stebuklas“ – 15 val.
 11 d. – Senekos diena (rež. K. Vildžiūnas) – 15.30
 11 d. – Taksiukas (JAV) – 19.15; 12 d. – 21 val.
 11 d. – Prancūziška porėlė (Prancūzija) – 21 val.; 15 d. – 15.30
 13 d. – Asfaltas (Prancūzija) – 20.45
Ozo kino salė
 9 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 17.30
 9 d. – Nekaltosios (Lenkija, Prancūzija) – 19.10; 10 d. – 15 val.; 13 d. – 16.30; 14, 15 d. – 18 val.
 10 d. – Neoninis demonas (JAV) – 17 val.

10 d. – Pakeliui į amžinybę (Indija, Prancūzija) – 19 val.; 15 d. – 16 val.
 13 d. – Juoda (Belgija) – 18.30
 14 d. – Trumanas (Ispanija, Argentina) – 20 val.
KAUNAS
Forum Cinemas
 9–15 d. – Firmos kalėdinis balius (JAV) – 18, 20.25, 22.50
 Kalifornijos svajos (JAV) – 10.20, 13.10, 16, 19.45, 22.30
 Naktiniai gyvuliai (JAV) – 16.20, 18.50, 21.20
 10 d. – K. Sariaho „Tolimoji meilė“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
 15 d. – Šelmis-1. Žvaigždžių karų istorija (3D, JAV) – 19 val.
 9–15 d. – Vajana (JAV) – 10.15, 12.40, 15.20
 Vajana (3D, JAV) – 11.10, 13.40, 16.10
 9–14 d. – Kitas pasaulis: kraujo karai (JAV) – 13, 17.50, 22.40; 15 d. – 13, 22.40
 9, 13, 15 d. – Šaunusis kapitonas: gyvenimas be taisyklių (JAV) – 15 val.
 10, 12, 14 d. – Švyturys tarp dviejų vandenynų (D. Britanija, JAV, N. Zelandija) – 15 val.
 Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (3D, D. Britanija, JAV) – 13.50, 18.40
 Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (D. Britanija, JAV) – 11, 16.50, 21.30
 9–14 d. – Atvykimas (JAV) – 20 val.
 9, 11–15 d. – Sąjungininkai (JAV) – 19, 21.45
 9, 12–15 d. – Didysis šunų pabėgimas (Kanada, Ispanija) – 12.50; 10 d. – 10.40
 9, 11–15 d. – Pjūklo ketera (JAV) – 15.10, 18.10, 21.10; 10 d. – 15.10, 21.10
 9–15 d. – Troliai (JAV) – 10.45
 11–15 d. – Ouija. Blogio pradai (JAV) – 23.59
 11–15 d. – Machinatoriai (JAV) – 23.50
 9–15 d. – Kung Fu Panda 3 (JAV) – 10.30
 Išvirkščias pasaulis (JAV) – 13 val.
KLAIPĖDA
Forum Cinemas
 9–15 d. – Firmos kalėdinis balius (JAV) – 10.50, 15.40, 18.20, 20.50
 Kalifornijos svajos (JAV) – 13.25, 16.15, 18.50, 21.40
 Naktiniai gyvuliai (JAV) – 10.40, 13.15, 16.05, 18.40, 21.20
 15 d. – Šelmis-1. Žvaigždžių karų istorija (3D, JAV) – 19 val.
 16 d. – Žvaigždžių karai. II maratonas – 11 val.
 9, 10, 12–14 d. – Žemės drebėjimas (Rusija) – 14.45, 19.05, 21.30; 11 d. – 19.05, 21.30; 15 d. – 14.45, 21.30
 9–15 d. – Vajana (JAV) – 10.15, 15.40, 17.10
 Vajana (3D, JAV) – 13.15
 Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (D. Britanija, JAV) – 10.20
 9–14 d. – Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti (3D, D. Britanija, JAV) – 12.45, 15.50; 15 d. – 12.45
 9–15 d. – Kitas pasaulis: kraujo karai (JAV) – 19.45, 21.55
 9–14 d. – Sąjungininkai (JAV) – 18.20
 9–14 d. – Pjūklo ketera (JAV) – 21.10
 9, 10, 12–15 d. – Troliai (JAV) – 12.35
 10, 11 d. – Didysis šunų pabėgimas (Kanada, Ispanija) – 10.30
 9–15 d. – Išvirkščias pasaulis (JAV) – 10.30
 Zootropolis (JAV) – 13 val.

Redaktorė – Agnė Narušytė (dailė)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienų“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienų“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė
 Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
 Lietuvos kultūros taryba

